

GIMNAZIJA IN EKONOMSKA SREDNJA ŠOLA TRBOVLJE

EVROPSKI ŠOLSKI SISTEMI V POSTMODERNI DRUŽBI
(PROBLEMI)
AVTENTIČNA NALOGA

Mentorice: Nasta Doberlet Bučalič, Tina Pušnik, Marjetka Kafel
Avtorice: Amra Burhan, Rebeka Žibret, Nika Prašnikar

Trbovlje, 2020

POVZETEK

Na prehodu iz moderne v postmoderno družbo je prišlo do velikih sprememb ne samo v gospodarstvu, vendar tudi v šolstvu. Šola ni več le ustanova, kjer se otroci učijo osnovnih znanj, vendar je tudi ustanova, kjer se dogaja primarna socializacija in ki ima danes več vpliva na posameznike kot družina. Kot pa je znano že v moderni družbi, je šola odvisna od trenutnih vrednot, ki so v družbi cenjene. Danes šolo nadzira država in v njej uvaja pomembne novosti, ki izboljšujejo življenje mladih posameznikov. Problem pa je, da šola zato proizvaja posameznike, ki so od potrošniške družbe odvisni in so koristni le za njo. Tako škodi otrokom in nekako tudi uspe prepričati starše, da dela otrokom korist in jim izboljša življenje. Poleg tega pa služi se za reprodukcijo elit in pa nezavedno izvaja socialno selekcijo med mladimi in jo še pogloblja. Velik problem pa je v tem, da šola skriva svoj dejanski namen in se sklicuje na to, da imajo vsi posamezniki ob vstopu v šolo enake možnosti in pogoje za naprej, kar pa seveda ni res, ker je otrokovo znanje pogosto odvisno od njegovega kulturnega kapitala. Družine, ki imajo tega kapitala več, po navadi imajo otroke, ki imajo več znanja in so bolj sposobnosti kot ostali. En problem današnjih šolskih sistemov je tudi v njihovi učinkovitosti. Imamo sisteme, ki so veliko bolj učinkoviti kot ostali. V naši nalogi sta prikazana sistema nizozemske in finske, ki naj bi bila ena najbolj učinkovitih v današnji postmoderne družbi, saj so njihovi šolarji pogosto med najbolj odlikovanimi v svetu. Ampak ali to pomeni, da so tudi bolj obremenjeni kot ostali? To smo se vprašali tudi mi in iskali odgovore v naši avtentični nalogi.

Ključne besede: šola, družba, selekcija, sociologija, mladi, šolanje, Nizozemska, Finska, socializacija

ABSTRACT

The transition from modern to postmodern society has seen great changes not only in the economy but also in education. The school is no longer just an institution where children learn basic skills, but it is also an institution where primary socialization takes place and which today has more impact on individuals than the family. However, as is already known in modern society, school depends on current values that are valued in society. Today, the school is controlled by the state and introduces important innovations that improve the lives of young individuals. The problem, however, is that the school therefore produces individuals who are dependent on the consumer society and are useful only to it. In this way, it harms children and somehow also manages to convince parents that it works for the benefit of children and improves their lives. In addition, it serves to reproduce the elites and subconsciously carries out social selection among young people and deepens it. The big problem, however, is that the school hides its real purpose and refers to the fact that all individuals have the same opportunities and conditions for entering the school, which of course is not true, because the child's knowledge often depends on his cultural capital. . Families that have more of this capital tend to have children who have more knowledge and are more capable than others. One problem with today's school systems is also in their efficiency. We have systems that are much more efficient than others. Our paper presents the systems of the Dutch and Finnish, which are supposed to be one of the most effective in today's postmodern society, as their students are often among the most distinguished in the world. But does that mean they are also more stressed than others? We also asked ourselves this question and looked for answers in our authentic paper.

Key words: school, society, selection, sociology, youth, schooling, Netherlands, Finland, socialization

KAZALO VSEBINE

1.UVOD.....	7
2.TEORETIČNI DEL.....	8
2.1.Postmoderna potrošniška družba	8
2.2.Srednje šole	9
2.2.1.Slovenija	9
2.2.2.Kam po srednji šoli v Sloveniji	9
2.2.3.Primerjava s Finsko	10
2.2.4.Primerjava z Nizozemsko	10
2.3.Socialna selekcija in reproduciranje slojev v šolah	10
2.4.Učinkovitost šolskega sistema.....	11
2.5.Obremenjenost šolarjev	12
2.6.Nizozemska in Slovenija	13
2.6.1.Nizozemsko šolstvo.....	13
2.6.2.Osnovno izobraževanje.....	13
2.6.3.Srednješolsko izobraževanje.....	13
2.6.4.Univerzitetno izobraževanje	13
2.6.5.Uvajanje otrok migrantov v šolski sistem na Nizozemskem.....	14
2.7.Zasebne šole	14
2.7.1.Zasebne šole v Sloveniji	15
2.7.2.Zasebne šole na Nizozemskem.....	16
2.7.3.Primerjava zasebnih šol	16
2.8.Finska in Slovenija	17
2.8.1.Posebnost finskega sistema	17
2.8.2.Zgradba finskega šolskega sistema.....	17
2.8.3.Potek in izvajanje pouka.....	18
2.8.4.Primerjava finskega in slovenskega šolskega sistema.....	18
2.8.5.Delo učitelja na Finskem	19
2.8.6.Slabosti finskega šolskega sistema	19
2.8.7.Zanimivosti	20
3.RAZISKOVALNI DEL.....	20
3.1.Namen in cilji raziskave	20
3.2.Raziskovalno vprašanje oziroma problem.....	20
3.3.Zastavljene hipoteze	20
3.4.Raziskovalna metodologija.....	20
3.4.1.Raziskovalne metoda in tehnika zbiranja podatkov	20
3.4.2.Opis instrumentarija	21

3.4.3.Opis vzorca	21
3.5.Rezultati.....	22
3.5.1.Rezultati ankete	22
3.5.2.Analiza intervjujev	26
4.ZAKLJUČEK	28
5.VIRI IN LITERATURA.....	30
6.PRILOGE	31
6.1.Priloga 1: Vprašanja z ankete	31
6.2.Priloga 2: Intervju z ravnateljico GESSŠ	32
6.3.Priloga 3: Intervju z ravnateljem GCC	33
6.4.Priloga 4: Intervju z ravnateljem SŠJJ.....	35
6.5.Priloga 5: Intervju z ravnateljico SŠFKZ	36

KAZALO SLIK

Slika 1: Potrošniška družba	8
Slika 2: Šolski sistem.....	9
Slika 3: Nizozemski šolski sistem	14
Slika 4: Finski šolski sistem skozi čas.....	17
Slika 5: Rezultati PISA 2015 testov	19

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketirancev	21
Graf 2: Starost anketirancev	21
Graf 3: Izobrazba anketirancev.....	22
Graf 4: Socialna selekcija	22
Graf 5: Socialna selekcija v šola.....	23
Graf 6: Preobremenjenost dijakov	24
Graf 7:Odvisnost od potrošniške družbe	24
Graf 8: Nizozemski šolski sistem	25
Graf 9: Finski šolski sistem	25

KAZALO TABEL

Tabela 1: Uspeh in stroški študije.....	12
Tabela 2: Odstotek zasebnih šol od vseh šol (javnih ter zasebnih) v Sloveniji/na Nizozemskem.....	16

1. UVOD

»Pitanje z žlico nas nauči le, kakšne oblike je žlica.«

E.M. Forster

Kot pravi naveden pregovor, je v šolskih sistemih veliko več učenja na pamet, brez razumevanja kako do tega pridemo. Ali je to res? Ali je takšen šolski sistem učinkovit? O tem smo raziskovale v naši avtentični nalogi z naslovom Evropski šolski sistemi v postmoderni družbi (problemi). Poleg tega pa nas je zanimalo še, ali je zasebno šolstvo učinkovitejše od javnega in ali se v postmodernih šolskih sistemih izvaja socialna selekcija.

Naša avtentična naloga je sestavljena iz teoretičnega in raziskovalnega dela. Teoretični del smo začele s tematiko o postmoderni potrošniški družbi, nadaljevale pa smo ga s tematiko o srednjih šolah. Omenile smo slovenski in dva tuja šolska sistema, ter jih med seboj primerjale slovenske srednje šole (javne in zasebne) in jih primerjale s finskimi in nizozemskimi (prav tako javnimi in zasebnimi) šolami. Nekaj smo napisale tudi o socialni selekciji v šolah, o učinkovitosti šolskega sistema, ter o obremenjenosti šolarjev. Teoretičnem delu pa je sledil raziskovalni del. Naš namen je bil preučiti učinkovitost šolskih sistemov v postmoderni družbi in primerjati slovenski šolski sistem z nizozemskim in finskim, imele pa smo veliko različnih metod raziskovanja, med njimi sta bili anketa, ter intervju, ki smo ga poslale ravnateljem različnih šol po celi Sloveniji. Zelo smo bile zadovoljne glede udeležbe v naši anketi. Pri razposlanih intervjujih pa smo naleteli na problem, ki ga je bilo za pričakovati. Zaradi trenutnega stanja v državi, nam namreč nekaj ravnateljev ni moralo posredovati odgovorov, saj je bila njihova elektronska pošta prepolna obvestil o rahljanju ukrepov, itd... Nikogar ne krivimo za to, saj vemo, da če bi poslali intervjuje v malo manj stresnih razmerah bi nam odgovorili. Hvaležne smo mentoricam, ki so nas spodbujale pri pisanju in raziskovanju te naloge, ter vsem, ki so se udeležili intervjuja in ankete, za vzeti čas. Upam da vam bo naša avtentična naloga všeč, saj smo se potrudile po svojih najboljših močeh, poleg tega pa smo se tudi kaj novega naučile.

2. TEORETIČNI DEL

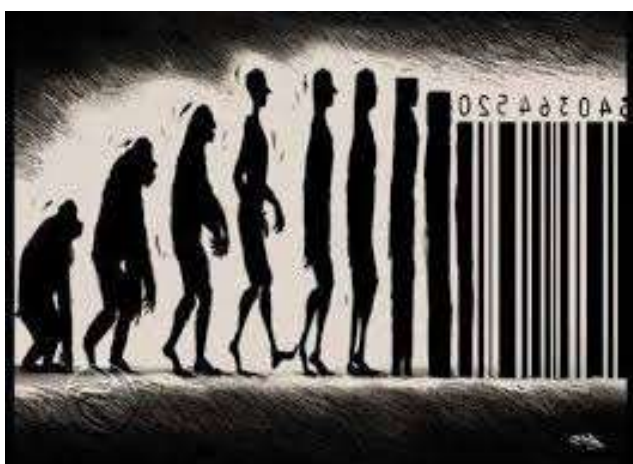
2.1. Postmoderna potrošniška družba

Šola je vzgojno-izobraževalna ustanova, ki omogoča učencem organizirano, sistematično pridobivanje znanja, spretnosti.

Pšundrova opisuje šolo kot institucionalno okolje, ki združuje učitelje (in druge delavce šolei, učence in njihove starše (Pšunder, 1994: str. 9). Je primarna družbena institucija, ki je tesno povezana s sistemom družbenih vrednot svojega časa. Šola je odprt sistem, ki je povezan s širšo družbeno skupnostjo, od katere prejema naloge in sredstva za svoje delo, njej odgovarja za rezultate svojega dela in iz nje črpa vzgojne vplive (ibid.).

Kadar govorimo o družbi, mislimo na ljudi, združene v različne skupine – različnih narodnosti, prepričanj, socialnih položajev. Vsi smo del družbe. Vanjo se vključujemo kot občani, državljani, člani različnih organizacij in družbenih skupin, šolarji, študenti, člani svojih družin ali kot zaposleni v podjetjih.

V sodobno - postmoderno družbo uvrščamo družbo druge polovice 20. stoletja. V začetku šestdesetih let 20. stoletja je Daniel Bell vpeljal termin »postindustrijska družba« in pravi, da je prišlo do bistvenih sprememb v družbi, in sicer do povečane vloge storitvenih dejavnosti, znanja, znanosti, izobraževanja in informacij, s tem se je spremenila tudi struktura zaposlenosti in izobrazbena struktura, na področju kulture pa naj bi prišlo do oblikovanja svobodnejšega življenjskega sloga. Za zadnjo četrtino 20. stoletja je torej značilna informacijska tehnološka revolucija, ki je pomenila pospešen znanstveno-tehnološki in ekonomski razvoj, širjenje tržnega gospodarstva, izoblikovanje socialne države, širjenje civilnih in političnih pravic na vse prebivalstvo, vstop. Za posameznika v sodobni družbi pa je značilen proces osamosvajanja v razmerju do družbenega razreda, družine, spolnih vlog in organizacije dela. Vse to je spremenilo tudi vidik vsakdanjega življenja posameznika, zato pride do tako imenovane individualizacije življenja posameznikov, ki postane ena glavnih značilnosti postmoderne oziroma sodobne družbe. (Komotar in Hauptman, 2011)

Slika 1: Potrošniška družba

Potrošnje danes namreč ne razumemo zgolj v ožjem, ekonomističnem pomenu kot ekonomske izmenjave ali kot akta nakupa blaga, ampak kot akt, ki ga spremljajo sanjarjenje, želje in emocije, ki so pomembnejše od samega akta nakupa in zadovoljitve določene potrebe. Trošenje je historično specifična tehnika subjektivilcacije, kar pomeni, da nakup in poraba blaga oblikujeta simbolni in pomenski okvir, znotraj katerega želimo razumeti same sebe in hkrati to

samorazumevanje prenesti na druge ljudi. V družbi, kjer je posameznik oropan skupnostnih vezi in stabilne identitete, so identitete vedno bolj konstituirane preko posedovanja in uporabe stvari. Stilske razlike so postale glavni vir oblikovanja osebnih in socialnih identitet. (Balaž, 2014)

2.2. Srednje šole

2.2.1. Slovenija

Z izrazom srednješolsko izobraževanje označujemo nižje poklicne šole, srednje strokovne šole ter gimnazije. Temelj splošnoizobraževalnih srednjih šol na sekundarni stopnji so gimnazije, ki se zaključijo s splošno matura. Te šole vključujejo dijake od 15. do 19. leta starosti. Razlika med gimnazijami in srednjimi strokovnimi šolami je zlasti v opravljanju mature, ki odloča o prihodnosti nadaljnjega šolanja (na gimnazijah opravljajo splošno matura, na šolah srednjega strokovnega izobraževanja pa se opravlja poklicna matura). Dijaki lahko po končani srednjih šoli nadaljujejo šolanje na naslednji stopnji izobraževanja to je univerzitetni študij (seveda če pri tem ustrezajo določenim pogojem ki jih fakultete postavijo - opravljena poklicna/splošna matura, sprejemni izpiti, rezultati mature...).

2.2.2. Kam po srednji šoli v Sloveniji

2.2.2.1. *Po nižjem poklicnem izobraževanju*

Spričevalo o zaključnem izpitu vam omogoča zaposlitev ali pa tudi vpis v prvi letnik kateregakoli izobraževalnega programa srednjega poklicnega oziroma srednjega strokovnega izobraževanja.

2.2.2.2. *Po srednjem strokovnem izobraževanju*

Šolanje lahko nadaljujejo v 2-letnih poklicno-tehniških programih in si po uspešno opravljeni poklicni maturi pridobijo srednjo strokovno izobrazbo. Tisti, ki se bodo zaposlili, si lahko po 3 letih delovnih izkušenj z opravljanjem ustreznega mojstrskega oziroma delovodskega ali poslovodskega izpita pridobijo srednjo strokovno izobrazbo. Če opravijo še izpite iz splošnih predmetov poklicne mature, lahko nadaljujejo izobraževanje na višji strokovni šoli.

2.2.2.3. *Po gimnaziji*

Gimnazija se konča z zunanjim izpitom iz petih predmetov -matura, ki omogoča vpis na katerokoli nadaljnjo stopnjo izobraževanja. Če se ne odločijo za nadaljnje izobraževanje v višjem ali visokem šolstvu, se lahko odločijo za poklicni tečaj in pridobijo tista strokovna znanja, ki jih bodo potrebovali za opravljanje poklica na izbranem področju. Za vse tiste, ki se bodo odločili za poklicno izobraževanje in se zdaj odločajo za univerzitetni študij, pa so na voljo maturitetni tečaji.

ŠOLSKI SISTEM

Slika 2: Šolski sistem

2.2.3. Primerjava s Finsko

Zaradi redke naseljenosti in razmeroma goste šolske mreže na Finskem prevladujejo majhne šole. Šolanje se po obvezni splošni šoli nadaljuje na višji sekundarni stopnji. Ta pa se deli na splošno in poklicno izobraževanje. Pri organiziranju pouka in izvajanju učnih načrtov daje zakon precej pristojnosti lokalnim organom in šolam. V finski (javni) šoli je vse brezplačno, učbeniki in drugi šolski pripomočki, šolska prehrana, dnevno varstvo in prevoz v šolo. Seveda pa to ne velja za zasebne ustanove.

2.2.4. Primerjava z Nizozemsko

Višji ravni izobraževanja se delita na nižjo in višjo stopnjo. Prva tri leta srednješolskega izobraževanja so tako leta za osnovno formacijo, ko se predmetniki strokovnega izobraževanja in akademskega izobraževanja ne razlikujejo v večji meri. Vsi vključujejo jezike, matematiko, znanosti, umetnost in zgodovino. Na drugi stopnji pa si lahko učenci izbirajo posebne osnovne profile, ki jih lahko dopolnijo z izbirnimi predmeti. Med izbirne profile spadajo npr.: kultura in družba, ekonomija in družba, ... Akademsko izobraževanje, ki je morda najbolj podobno našim gimnazijam, ima v osnovi dve možnosti in sicer atheneum in gymnasium (dijaki se tu učijo še grščine in latinščine).

2.3. Socialna selekcija in reproduciranje slojev v šolah

Človek je družbeno bitje, ki gre čez več faz socializacije v svojem življenju. Del socializacijskega procesa vključuje tudi izobraževanje oziroma prenos znanja s staršev na otroke ali v šolah z učiteljev na otroke. Po navadi je za izobraževanje zadolžena šola. Ta pa je tesno povezana s sistemom družbenih vrednot svojega časa. To se vidi v tem, da so metode vzgoje odvisne od ciljev, ki se spreminjajo skozi čas. Cilji šole so, da vzgojijo mladostnike, ki bodo imeli družbeno zaželene lastnosti. Ko pogledamo sodobne šole vidimo, da so prevzele številne funkcije, ki jih je prej imela družina. Danes ne posredujejo samo znanje, vendar je zadolžena tudi za telesno, družbeno in duševno vzgojo otroka. Ta sodobna šola želi postati čim bolj otroku prijazna in je skozi čas demokratizirala svoje vzgojne metode. Problem pa je, da je šola ključna institucija pri izvajanju socialne selekcije. Socialna selekcija v šolah je ločitev med mladostniki, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do istega znanja nimajo. To pomeni, da imajo nekateri boljši dostop do knjig, internetnih virov, medtem ko nekateri tega dostopa nimajo. Po navadi se to opazi že na prehodu iz osnovnih v srednje šole, saj se velikokrat zgodi, da se ljudje z višjim družbeno – ekonomskim statusom vpisujejo v gimnazije medtem ko se osebe z nižjim statusom vpisujejo v druge srednje šole. Torej je razvidno, da je vse

odvisno od družbenega položaja staršev oziroma družine. Po navadi otroci ostanejo na istem položaju kot so starši in le redko se zgodi, da so nižjem položaju. Temu rečemo reprodukcija elit. To pomeni, da se svetovne elite neprestano obnavljajo. To je mišljeno tako, da otroci nasledijo starše, se izobražujejo za isti poklic kot starši, torej ena družina ves čas ostaja na višjem položaju.

Šola je tista, ki s svojo logiko delovanja poskrbi za reproduciranje slojev. To pa ji uspe zaradi specifičnosti institucionalnega ustroja, ki se kaže v jeziku, kurikulumu in načinih šolskega dela, ki so povezani z življenjskim stilom srednjega razreda. Šola je prostor, kjer se mladostniki naučijo branja, pisanja, računanja, lepega vedenja, morale ... Šola reproducira posameznike, ki se bodo podrejali pravilom družbe oziroma državljanke, ki bodo podrejeni zakonom in državljanke, ki bodo zakone pisali in postali vladajoči razred. (Balaž, 2014)

Bourdieu je rekel, da učitelji posredujejo velike količine kulturnega kapitala in nagrajujejo tiste učence, ki ga tudi imajo. (Bourdieu v Matekovič, 2011). Kulturni kapital je bogastvo, ki izvira iz sodelovanja in vpetosti v socialne vezi in mreže. Povečuje občutek pripadnosti, zaupanja in solidarnosti ter omogoča razvoj posameznika in skupnosti. Z drugimi besedami, je to posedovanje znanja in veščin, poznavanje norm in vrednot ter stopnja motivacije posameznika. Otroci z več kulturnega kapitala, torej tisti, ki so iz višjih razredov že od rojstva, bodo imeli boljše razmere šolah. Zahtevano snov bodo hitreje usvojili in se v šolah počutijo bolj udobno in njihovi starši so veliko bolj vpleteni v njihovo šolanje. Otroci delavskega razreda pa se v šolah počutijo slabše. Za njih je to okolje drugačno od domačega, starši so delavci in se v šolanje otrok ne vključuje, ker so prepričani, da je šolanje odgovornost učiteljev in ne njih.

Makarovič (v Vehovar in drugi 2009, 123) poudarja, da je temeljni mehanizem, ki omogoča obnavljanje dane strukture neenakosti v družbi proces intergeneracijske vertikalne mobilnosti, to je proces prenosa družbenega statusa z generacije na generacijo. Znotraj tega procesa ima po njegovem mnenju poglavitno vlogo prav šolski sistem: "Kolikor prispeva šolski sistem k povečanju mobilnosti posameznikov, prispeva tudi k povečanju stabilnosti strukture neenakosti kot celote: v vsaki generaciji se z mobilnostjo podre dobršen del obstoječe strukture neenakosti —toda prav z mobilnostjo se ta struktura ponovno zgradi" (Makarovič v Vehovar 2009, 124).

Šola torej izobražuje, vendar istočasno tudi selekcionira in razvršča. Da je socializacija razredno selektiven proces in da se slednje najbolj kaže ravno v vprašanju analize dejavnikov socializacije, kakršen je šolski sistem, poudarja tudi Vesna Godina (1985, 393-394). Slednji namreč zmeraj omogoča, da se po lestvici vertikalne družbene mobilnosti hitreje in više povzpnejo pripadniki višjih družbenih plasti, zlasti vladajočega razreda (prav tam, 393-394).

2.4. Učinkovitost šolskega sistema

Skozi zadnja desetletja oziroma stoletja se je veliko spremenilo v naši družbi. V današnji postmoderni družbi, ki jo imenujemo potrošniška družba, nas marketinški trg kar naprej zasipava z novimi tehnologijami, inovacijami in storitvami. Vse to vpliva na nas – potrošnike v današnji družbi. Potrošniška družba poskuša potrošnike prepričati, da bodo srečni, če nakupujejo in da so vsi, ki imajo veliko vsega srečni. To nas potrošnike pripravi, da iščemo smisel, srečo v nakupovanju stvari, ki si jih želimo, vendar jih ne potrebujemo. Najtežje je otrokom in mladostnikom v primarni in sekundarni socializaciji. Če jih starši zasipavajo z dragimi materiali in jim izpolnijo vsako željo, bodo ti otroci odrasli v materialiste in potrošnike. Toda danes ima na te otroke in mladostnike večji vpliv šola, saj je, kot je omenjeno že prej, prevzela večino dela družine. Tu se nam porodi vprašanje. Šola je ideološki aparat, ki otroke naredi odvisne od družbe. Ali je to res?

Šola je bila že v preteklosti odvisna od družbe. V srednjem veku so šole vodile in izoblikovale cerkve, danes pa jih nadzira država. Je ogledalo družbe. Kakor se spreminjajo vrednote v družbi, tako se spreminja tudi delovanje šole. V današnji potrošniški družbi šola spodbuja potrošnjo, torej šola je učinkovita za družbo v kateri odraščamo in se razvijamo.

Slovenski šolski sistem se po razmerju med javnimi izdatki za izobraževanje in učnimi dosežki v mednarodnih raziskavah znanja uvršča nekam na sredo razvitih držav OECD, je razkrila prva

raziskava o učinkovitosti izobraževalnega sistema v Sloveniji. Pokazala je tudi, da so učni dosežki otrok slabše izobraženih staršev, ki so obiskovali vrtec, kar za 36 odstotkov višji od dosežkov otrok, ki niso obiskovali vrtca

Avtor raziskave je ekonomist Velimir Bole oziroma Ekonomski inštitut Pravne fakultete, naročil pa jo je Sindikat vzgoje, izobraževanja, znanosti in kulture. Bole je ugotovil, da je učinkovitost izobraževanja v prvih štirih razredih devetletke tolikšna, da se je ob danih sredstvih skoraj ne da izboljšati. Za najboljšo prakso v razvitih državah zaostajamo le od 4 do 6 odstotkov. Še bolj učinkovito javna sredstva porablamo do konca osnovne šole. V srednji šoli se učinkovitost malo poslabša, vendar pa se zaostanek za t. i. dosegljivo mejo ne poveča prek 7 odstotkov, s čimer ostajamo znotraj povprečja OECD. Kar zadeva predšolsko vzgojo, rezultati kažejo, da so sredstva porabljena precej manj učinkovito. Po mnenju nekaterih strokovnjakov, dr. Janeza Kreka na primer, je ta ugotovitev vprašljiva. Bole je namreč izračune oprl na učne dosežke v 4. razredu osnovne šole, saj so bili ti edini na voljo. Tudi sam Bole opozarja, da bi bilo treba preveriti tudi kvaliteto samega vzorčenja, pogledati, kdo obiskuje vrtece, in upoštevati dejstvo, da je Slovenija po Ginijevem koeficientu na vrhu lestvice. Dejavniki, kot so jezik ali nacionalnost staršev, se pri učinkovitosti poznajo v nižjih razredih osnovne šole, v srednji šoli pa ne več. Neuradne rezultate so na predstavitvi na Pedagoški fakulteti UL komentirali tudi nekateri strokovnjaki. »Vrtec je, kar zadeva prihodnji šolski uspeh, očitno »čisto zlato« za otroke slabše izobraženih, skoraj nepomemben pa za otroke boljše izobraženih staršev. In vendar je delež slednjih veliko večji. Na Švedskem je obratno,« je povedala dr. Ljubica Marjanovič Umek. Dr. Slavko Gaber je menil, da tudi ti podatki po svoje potrjujejo, da začnemo »počasi, premalo ambiciozno, potem pa preveč privijemo«, saj smo najbolj učinkoviti v višjih razredih osnovne šole. (Ivelja, 2016)

Rezultatov Boletove študije je razumljivo vesel glavni tajnik Sviza Branimir Štrukelj. »Od leta 2012 je »hujšanje v možgane« postalo dominantna slovenske politike. Takrat so se začeli poskusi, da bi z enostranskimi ali prirejenimi podatki dokazali, da imamo v izobraževanju slabe rezultate in »prerazkošne« standarde, da so slovenski učitelji premalo obremenjeni, v razredih pa da sedi premalo otrok. Boletova študija je zdaj pokazala, da učitelji dobro delajo oziroma da so rezultati glede na vložena sredstva v samem vrhu učinkovitosti. Upam, da bo to kaj povedalo tudi finančnemu ministrstvu, ki je na podlagi študije MDS, v kateri so neustrezno uporabili podatke, izpeljalo sklep, da bi bilo treba v prihodnjih letih v šolstvu še bolj varčevati. Glede na to, da se je delež proračunskih sredstev za izobraževanje od leta 2008 do leta 2015 znižal z 18,8 odstotka na 14,9 odstotka BDP, lahko z veliko zanesljivostjo napovemo, da bi ob dodatnem varčevanju dosežena kakovost padla,« je prepričan Štrukelj. (Ivelja, 2016)

Stroški in uspeh

PODATKI OECD, TIMSS 2008, izračuni Velimirja Boleta

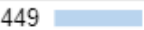
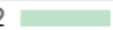

	<i>v dolarjih</i>	JAVNI IZDATKI ZA DIJAKA	MATEMATIKA USPEH	NARAVOSLOVJE USPEH
 Italija	146.172		449 	422
 Nizozemska	147.396		552 	582
 Norveška	185.785		439 	534
 Slovenija	116.617		457 	535
 Švedska	145.735		413 	497

Tabela 1: Uspeh in stroški študije

2.5. Obremenjenost šolarjev

Če vprašamo katerega koli šolarja o njegovo obremenitvi s šolo, bo rekel, da je z njo preobremenjen. Janez Bečaj poudarja, da na strukturo šolskega sistema vsake posamezne države pomembno vpliva njena zgodovina. Država tako ne more poljubno izbirati, kakšno avtonomijo javnega izobraževanja bo imela, ampak ji to narekuje njena preteklost. Šolski

sistemi, takšni ali drugačni, so bili vedno deležni kritik, saj je nemogoče oblikovati vzgojno-izobraževalni sistem, ki bi v vseh pogledih ustrezal vsem. Nezadovoljstvo se je vedno pojavljalo na enem ali več področjih, kot so učno-vzgojni procesi, vloge učencev in učiteljev, vloga in oblika avtoritete, socialnopolitični vpliv ipd. Da bi otrokom ustvarili boljše pogoje izobraževanja in se izognili krivicam, ki jih javna šola povzroča nekaterim, že tako zapostavljenim družbenim slojem, so te začele pojavljati razne alternativne oblike izobraževanja. Vendar pa je bila šibka točka vseh teh alternativnih šol ta, da je bil njihov uspeh v veliki meri odvisen od avtoritete ustanovitelja, saj je ob njegovi odsotnosti šola izginila ali pa se je zmanjšal njen pomen. (Bečaj v Dbeit, GeiBler, 2001- 69.)

Učenci se čutijo najbolj obremenjene na koncu šolskega leta. Res je, da je takrat zahtevnost snovi največja, vendar je največkrat problem, da šolarji med letom počivajo in ne delajo sproti, nato pa želijo v parih tednih pridobiti dovolj visoke ocene za učni uspeh, ki si ga želijo. Velika težava, ki prinaša pravo obremenjenost je tudi preveliko izvenšolskih dejavnosti, ki utrudijo šolarje in imajo manj motivacije za delo za šolo. Za obe težavi pa ne moremo kriviti šole, vendar učence same. Šola torej s svojim programom otrok ne obremenjuje. Eden najpomembnejših dejavnikov, zakaj se šolarji počutijo preobremenjeno je motivacija.

»Vprašanje motivacije za šolsko delo je danes eno najpomembnejših vprašanj vzgoje nasploh. Tako učitelji kot starši se zelo pogosto pritožujejo zaradi nemotiviranosti naših otrok za šolsko delo. Prva zabloda je že v tem, da mešamo šolsko delo in ocene. Ko govorimo o ocenah, je potrebno govoriti tudi o otrokovih željah. In v resnici skorajda ni otrok, ki si ne bi želeli imeti dobre ocene. Tega pa ne znamo ustrezno izkoriščati, ne znamo otrokom jasno pokazati vzročne povezave med delom in ocenami. Ko govorimo o »motiviranosti za učenje«, pa je v resnici ta motivacija danes šibka! Največja motivacija za učenje je otrokova radovednost. Ampak danes mnogim otrokom zatremo radovednost – bodisi, ker mu ne odgovarjamo na njegova vprašanja, bodisi, ker mu dajemo preveč natančne, popolne odgovore. Umetnost ohranjanja radovednosti je v dajanju delnih ali nepopolnih odgovorov, ki v otroku ohranjajo željo po iskanju odgovorov, obenem pa mu ohranjajo tudi radovednost, ker ve, da »še ne ve vsega«. Danes pa pri zatiranju te radovednosti, zlasti pa pri oblikovanju drž, da šola ne služi zadovoljevanju potrebe po radovednosti, v veliki meri pomagajo mediji, zlasti internet, računalnik – spet s svojo iluzijo, da tam lahko otrok dobi vse znanje, ki ga potrebuje – in da šole ne rabi. Velik problem motivacije pa je tudi v nejasnosti drž staršev: 3 starši od otrok danes na splošno premalo zahtevajo – in preveč pričakujejo. Otroci nimajo jasnih zahtev, ki bi jim jih postavili starši – obenem pa čutijo, da z njimi starši niso zadovoljni, da ne izpolnjujejo njihovih pričakovanj. In na vse to se spet odzivajo z odporom do šole!« (Žorž, 2011)

Starši lahko še najbolj pomagajo otroku na ta način, da skrbijo za njegovo »učno kondicijo«, za njegove učne in delovne navade, za sprotno in redno delo. Prav organizacija in razporejanje časa ter obveznosti igrajo pri tem odločilno vlogo. Kadar gre za otroke z zmanjšanimi zmogljivostmi ali specifičnimi motnjami ali učnimi težavami, pa je smotrno, da starši pri določanju obremenitev svojih otrok upoštevajo mnenja strokovnjaka, ki pozna otrokove zmogljivosti.

2.6. Nizozemska in Slovenija

2.6.1. Nizozemsko šolstvo

Nizozemska v svetu velja za zgled urejene države z visoko razvitim izobraževalnim sistemom. Redno je uvrščena med države z najboljšimi uspehi na mednarodnih primerjalnih testih, šolstvu je namenjen velik del državnega proračuna ima pa tudi pomembno mesto v javnih razpravah. Letos pa praznuje 100-letnico sprejema ustave, ki je uredila tudi vprašanje financiranja šolstva. Nizozemska je enakopravna glede financiranja zasebnih in državnih šol. Na lestvici najboljših izobraževalnih sistemov v Evropi Norveški sledijo Nizozemska in Nemčija.

2.6.2. Osnovno izobraževanje

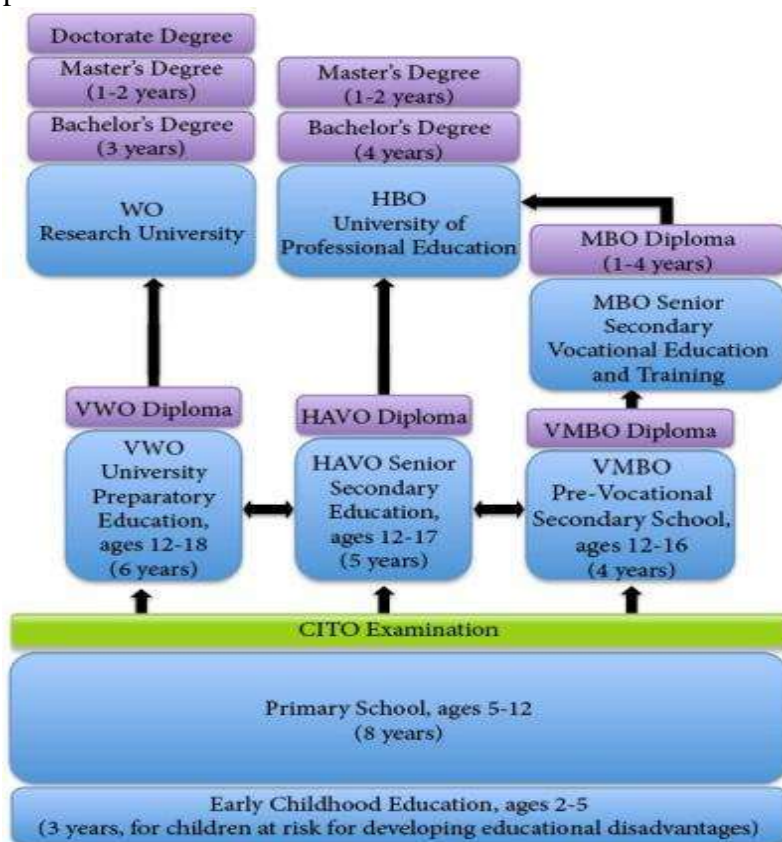
Osnovna šola traja od 4. do 12. leta in obsega 8 razredov. Šoloobvezni so otroci od 5. do 16. leta. Po končani osnovni šoli se lahko učenci odločijo za eno od treh možnosti nadaljevanja izobraževanja.

2.6.3. Srednješolsko izobraževanje

Imajo tri sekundarne stopnje izobraževanja: nižje poklicno izobraževanje traja 4 leta, strokovno izobraževanje traja 5 let in akademsko izobraževanje 6 let. 60 % otrok obiskuje najnižjo stopnjo izobraževanja.

2.6.4. Univerzitetno izobraževanje

Prilagojen je bolonjskem načinu izobraževanja. Praviloma je vpis na raziskovalne univerze mogoč le po pridobitvi diplome na 6-letnem srednješolskem izobraževanju. Najstarejša še delujoča univerza je bila v Gröningenu ustanovljena leta 1614. Glede na število prebivalcev je Nizozemska država s tretjim najboljšim relativnim rezultatom števila najboljših univerz na prebivalca.

Slika 3: Nizozemski šolski sistem

2.6.5. Uvajanje otrok migrantov v šolski sistem na Nizozemskem

Na Nizozemskem se je izkazalo, da so velike razlike med uspešnostjo domačih in tujih učencev presegle, kar naj bi se pričakovalo le na osnovi slabšega socialnega ozadja priseljencev. Stopnje nizkih dosežkov priseljencev v državah, ki so upoštevane v tej raziskavi, se nižajo počasneje, če gledamo prvo generacijo (otroci priseljencev). K temu je treba zaradi prenizke stopnje odgovorov Nizozemske v raziskavi PISA te rezultate upoštevati kot kazalce in ne kot dokončne rezultate. Šole dobijo dodatna sredstva za vsakega učenca iz neugodnega okolja. Druga nadomestna merila za podporo učencem iz neugodnih okolij niso predpisana, ampak so odvisna od dejanj občinskih oblasti. V teh merilih nastopajo predvsem potrebe priseljenih učencev. Oblasti izdelujejo delovne načrte, ki bi lahko nudili dodatna sredstva šolam, ki so v zaostanku, glede na število učencev s priseljskim ozadjem. Od konca 80-tih let so se "headstart" projekti

osredotočili na predšolske otroke iz etničnih manjšinskih skupnosti. Ta in drugi projekti se osredotočajo na družine, saj želijo motivirati starše, da podprejo razvoj svojih otrok v zgodnjih letih. Evalvacija programa Piramida, kaže, da se zaradi njiju izboljšajo rezultati preizkusov znanja za sodelujoče, vključno s tujimi učenci. Kljub temu pa si veliko občin ne more privoščiti z njima povezanih stroškov. Na Nizozemskem pa so učne ure v maternem jeziku del izbirne podporne ponudbe možnosti izobraževanja in so v nizozemskem izobraževalnem sistemu na voljo izven šolskih ur za vse jezikovne skupine. Njihov cilj je okrepiti samodojemanje učencev, da bodo pripravljene sodelovati in oblikovati nizozemsko družbo.

2.7. Zasebne šole

V osnovni obliki javno v izobraževanju pomeni, da izobraževalno ustanovo upravlja javna oblast, financira pa se iz javnih virov. Nasprotno pa zasebno izobraževalno ustanovo upravlja zasebni sektor, financira pa se iz zasebnih virov. Javno šolo na Nizozemskem nadzira javni sektor, zasebna šola pa je pod nadzorom zasebnih skupin (ni pod nadzorom državne inšpekcije, ne sodeluje v nacionalnih preverjanjih znanja,...).

2.7.1. Zasebne šole v Sloveniji

Že dolgo časa med javnimi in zasebnimi šolami poteka navidezno tekmovanje. Potrebo po nastanku zasebnega in alternativnega šolstva v veliki meri narekujejo napake in pomanjkljivosti javnega šolstva, ki v večji meri zadevajo tudi slovensko šolstvo. Vzgoja in izobraževanje naj bi temeljila na kakovosti storitev. Njihova naloga je namreč poskrbeti za vse posameznike in nikogar izpustiti izven zahtevanega standardiziranega kroga izobraževanja. Posameznik mora imeti vsaj najnižjo stopnjo zahtevane izobrazbe, torej osnovno šolo.

Državne šole ustanavlja in zanje skrbi država, vanje pa se vključujejo vsi otroci ne glede na status, stan ali religioznost. Državna šola je v večini šolskih sistemov po svetu brezplačna. Medtem ko je elementarna šola, javna in zasebna, po pravilu brezplačna in namenjena vsakomur, lahko druge državne stopnje zahtevajo finančni delež tudi s strani učencev. Pri državni šoli je pomembno, da jo ustanovi država in je omogočena vsakomur. Inšpekcija in kontrole pa vseeno nadzirajo zasebno šolstvo.

Slovensko javno in zasebno šolstvo je grajeno na šolski zakonodaji, ki izhaja iz naslednjih pravnih listin: Ustava Republike Slovenije, Splošna deklaracija človekovih pravic, Mednarodni pakt o državljanskih in političnih pravicah... Iz teh določb izhajajo načela, ki usmerjajo razvoj šolskega sistema in javnega in zasebnega šolstva. Starši imajo pravico do izbire izobraževanja za svoje otroke, zato mora država omogočiti ustanavljanje zasebnih vrtcev in šol.

Hkrati tudi država izraža velik interes za zasebne srednje šole. V ta namen oblikuje šolski nadzor nad zasebno šolsko dejavnostjo in ponudi okvirni predmetnik, sestavljen iz treh delov:

- nacionalni program: predpisuje štiriletne obvezne predmete v okviru določenega števila ur, vsebin in obsega posameznega predmeta,
- izbirni del: učnega programa vključuje obvezne izbirne vsebine, ki si jih dijak izbira glede na lastni interes usmeritve v nadaljnji študij. Dijak se samostojno odloči za učenje predmeta, ki posreduje znanja, ki jih šolski predmeti delno vključujejo in pa jih ne vključujejo,
- nerazporejene ure izbirnega dela programa: samostojno razporedi vsaka šola. Namenjene so poglobljanju znanja na interesnih področjih dijakov in pripravi na maturo.

Za slovensko državno in zasebno gimnazijo država predpisuje naslednje razmerje programa:

- nacionalni program obsega 80% celotnega programa,
- obvezne izbirne vsebine 6% celotnega programa,
- nerazporejene ure pa obsegajo 14% celotnega programa.

Zasebne ustanove izvajajo poleg predpisanega obveznega programa tudi neobvezni nadstandardni program v okviru učnih predmetov ali drugih storitev, za katerega si samostojno

priskrbijo finančne vire, tudi s šolnino. Javne srednje strokovne in poklicne šole dajejo formalno izobrazbo od nižje poklicne do srednje poklicne stopnje ali pa srednje strokovne in celo višje poklicne ali strokovne stopnje.

Časopis Dnevnik je januarja 2018 izdalo anketo in mnenju financiranja zasebnih šol iz javnih sredstev, povprašali so 241 dijakov od 16. do 18. leta. Zanimalo jih je njihovo mnenje o tem, kako kakovostno izobrazbo dobijo v javnih šolah pri nas, zelo zanimive pa so njihove izkušnje z mednarodnih izmenjav.

Vsem slovenskim dijakom se zdi javno šolstvo v Sloveniji dovolj kakovostno. Dobijo veliko splošne izobrazbe. Šolski sistem pa bi se po njihovem mnenju moral bolj osredotočiti na sodelovanje med učenci in ne toliko na tekmovanje za ocene. Srednješolci so nam povedali, da je znanje širše in vsekakor primerljivo z znanjem tujih vrstnikov.

Iz zbranih podatkov smo ugotovili, da je zelo malo dijakov, le 9 odstotkov, menilo, da bi bilo treba zasebne šole v celoti financirati iz javnih sredstev. Preostalih 91 odstotkov anketiranih se je skoraj enakomerno porazdelilo med odgovora »ne« in »deloma«. Za odgovor »deloma« se je odločilo 44 odstotkov vseh vprašanih in pri tem bi večina financirala iz javnih sredstev manj kot 85 odstotkov šolnine. Največ vprašanih, kar 47 odstotkov, meni, da zasebnih šol ne bi smeli financirati z javnim denarjem, svoj odgovor pa so utemeljili s tem, da naj zasebne šole same zagotovijo potreben denar za svoje delovanje, saj imamo javne šole, v katerih ni treba plačevati šolnine.

Dijake so vprašali tudi, pod katerimi pogoji bi se vpisali v zasebno šolo. Dobili so odgovore, ki smo jih lahko razvrstili v štiri večje skupine. Nekaj več kot 45 odstotkov vprašanih bi se v zasebno šolo vpisalo, če bi ta zagotavljala veliko boljše izobrazbo kot javne šole ali pa bi jim zasebna šola ponujala več specialnega znanja, ki bi se jim zdelo pomembno. Nekaj več kot tretjina vprašanih se pod nobenim pogojem ne bi vpisala v zasebno šolo oziroma bi se mogoče, če bi to hoteli starši, 16 odstotkov anketiranih pa bi se vpisalo v zasebno šolo, če bi doma imeli »preveč« denarja. Preostali 4 odstotki pa bi se v zasebno šolo vpisali le, če v bližini ne bi bilo nobene javne šole.

2.7.2. Zasebne šole na Nizozemskem

Nizozemska ima največji delež zasebnih osnovnih šol, ki so po večini financirane iz javnih sredstev. Zasebne šole predstavljajo kar 70% osnovnega in sekundarnega izobraževanja. V veliki meri so odvisne od države, saj jim določa število učiteljev, delovne razmere ... Vse to pa vodi k vedno bolj enotnim pogojem zasebne in državne šole.

Na spletni strani nizozemske vlade je zapisano, da so javne in zasebne šole deležne vladnega financiranja, če izpolnjujejo določene kriterije glede števila učencev in učnih obveznosti. Financiranje zasebnih šol z drugačnimi pedagoškimi načrti izhaja iz nizozemske ustave. Na Nizozemskem gre za podobno ureditev, kot bi jo imeli v Sloveniji, če bi država zasebnim osnovnim šolam z javno veljavnim programom tega 100% financirala.

2.7.3. Primerjava zasebnih šol

	Slovenija	Nizozemska
Osnovne zasebne šole	0,7 %	70 %
Srednje zasebne šole	3,9 %	70%

Tabela 2: Odstotek zasebnih šol od vseh šol (javnih ter zasebnih) v Sloveniji/na Nizozemskem.

V Sloveniji je 0,7% zasebnih osnovnih šol. Za primerjavo jih ima Nizozemska 70%.

Slovenija ima nekoliko več zasebnih srednjih šol kot zasebnih osnovnih 3,9%. Nizozemska pa jih ima enako število ko zasebnih osnovnih šol kar 70%.

Na Nizozemskem imajo javne šole 100% financiranje s strani države, medtem ko v Sloveniji javne šole dobijo le 85% financiranja. Veliko je predlogov za spremembo zakonodaje glede javnih šol.

Na Nizozemskem vsak učenec dobi vavčer, katerega vrednost je enaka stroškom šolanja na učenca v lokalnih javnih šolah. Vavčer lahko porabijo v javni ali zasebni šoli, šola pa na osnovi vavčerja dobi ekvivalentno povračilo od države. Starše je težko privabiti k sodelovanju, saj jih nizozemsko javnost šolstvo ne zanima preveč. Če jim šola ne ustreza, jo enostavno zamenjajo. Iz tega sledi, da imajo odločitve vse bolj v rokah učitelji, starši in učenci, vse manj pa ustanovitelji, ki se morajo truditi za čim večjo kakovost in čim boljše pogoje.

Za primerjavo v Sloveniji nimamo tako dobrih pogojev glede javnih vrtcev, osnovnih in srednjih šol. Po prikazanih podatkih je na Nizozemskem za slabih 70% več zasebni osnovnih kot tudi srednjih šol kot v Sloveniji. Nizozemske zasebne šole imajo večje financiranje kot slovenske. Starše nizozemskih učencev je težko pritegniti k javnemu šolstvu, medtem ko je v Sloveniji drugače (starše je veliko težje pritegniti k zasebnemu šolstvu). Prav tako so na Nizozemskem veliko boljši pogoji za zasebno šolstvo.

2.8. Finska in Slovenija

2.8.1. Posebnost finskega sistema

Kar finski šolski sistem naredi tako posebnega je, da imajo majhne razlike v znanju učencev med posameznimi šolami, zmerne količine domačih nalog, ter dobro izobražene učitelje, o katerih bomo pisale kasneje. Finske šole se zanašajo predvsem na solidarnost, iznajdljivost in ustvarjalnost, ter si ne prizadevajo za najvišje uvrstitve v mednarodnih raziskavah znanja. Šolam je bolj pomembno zadovoljstvo otrok in njihovih staršev, ter dodajajo, da jim je to bolj pomembno, kot uvrstitve na mednarodnih lestvicah znanja.

Izobraževalni sistem na Finskem je v primerjavi s tujino dosega impresivne rezultate. Finski izobraževalni sistem želi, da se otroci igrajo in preživijo čas s starši in prijatelji. Menijo, da so pomembnejše stvari, ki se jih otrok lahko nauči tudi zunaj šole. Vsi otroci se učijo v isti učilnici, razlike med najšibkejšimi in najmočnejšimi učenci pa so najmanjše na svetu.

Če ni tekmovanja, ni razlik med učenci in primerjave in če ni primerjave ni razlik med povprečnim in inteligentnim učenci. V njihovih šolah je poudarek predvsem na praktičnem delu in praksi, saj verjamejo, da jim bo v prihodnje bolj koristilo kot le teoretično znanje. Na Finskem se zavedajo tudi, da študentje šele s teoretičnim znanjem ne bodo razumeli sveta, v katerem živimo danes, zato poudarjajo, da je pomembneje učiti študente razmišljati in razumeti ter se ob tem zabavati. Na Finskem nimajo zasebnih šol. Obstajajo samo javne šole in sistem brez zasebnih šol je pripomoglo k zmanjšanju diskriminacije med bogatimi in revnimi otroki. Vsi skupaj odraščajo in to je najboljši način, da se počutijo enakopravne.

2.8.2. Zgradba finskega šolskega sistema

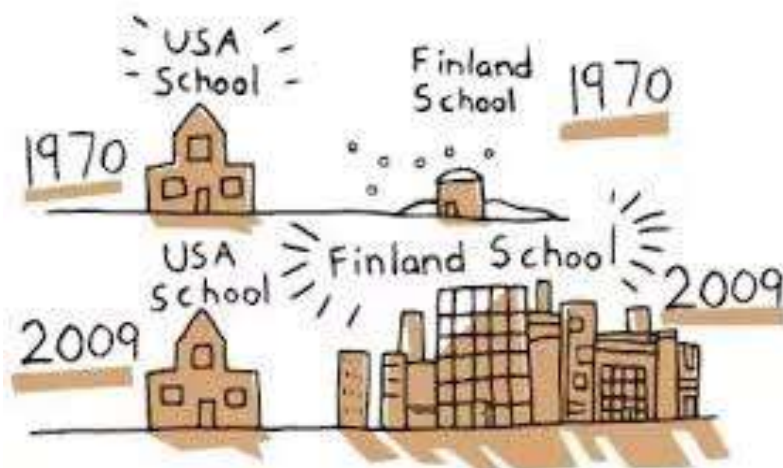
Osnovna šola traja 9 let, vanjo so vključeni otroci, stari od 7-16 let. Država krije vse materialne stroške: učbenike in druge pripomočke, prehrano, varstvo, prevoz v šolo.

- Osnovna šola ima dve stopnji:
 - nižja stopnja – prvih 6 let, večino predmetov poučujejo razredni učitelji
 - višja stopnja - 3 leta, poučujejo predmetni učitelji
- Srednje izobraževanje:
 - Poklicne srednje šole
 - Akademске srednje šole (gimnazije)

Oboje trajajo 3 leta. Vse srednje šole, vključno s poklicnimi, omogočajo prehod na visokošolski študij.

- Visokošolsko izobraževanje:

- Dodiplomsko: traja 3 do 5 let
- Podiplomsko: traja 4 leta

Slika 4: Finski šolski sistem skozi čas

2.8.3. Potek in izvajanje pouka

Otroci gredo v šolo pri svojih sedmih letih. Osnovna šola traja 9 let, vanjo so vključeni otroci, stari od 7 do 16 let. Učenci do šestega razreda ne pridobivajo ocen, zato imajo več časa za druge obveznosti in igro. V vseh 3 letih višje stopnje imajo po eno svetovalno uro na teden za seznanjanje s poklici in zaposlovanjem, ter v zadnjih dveh razredih po en teden "prakse", katere poglobilni namen je spoznavanje poklicev. Država krije vse materialne stroške: učbenike in druge pripomočke, prehrano, varstvo, prevoz v šolo.

V srednjih šolah in višjih šolah, ter faksih imajo dijaki in študenti svoj individualni načrt šolanja. To pomeni, da svoj predmetnik sestavijo glede na svoja zanimanja in načrte za prihodnost, ter se tako bolj usmerjajo na stvari, ki jih zanimajo, ter jim bojo pomagale v njihovi prihodnosti in v njihovi karieri. V njihovih šolah je poudarek predvsem na praktičnem delu in praksi, ker menijo, da jim bo v prihodnosti to bolj koristilo, kot le teoretična znanja. Na Finskem se zavedajo tudi, da le s teoretičnimi znanji, učenci ne bodo razumeli današnjega sveta v katerem živimo, zato poudarjajo, da je pomembnejše, da učence naučijo razmišljati in razumevati, ter se tako ob tem tudi bolj zabavajo. Za vpis na univerzo morajo študenti opraviti sprejemne izpite, ki se razlikujejo glede na fakulteto, na kateri se želijo izobraževati. Pri učenju je zelo pogosta uporaba sodobne tehnologije in izrabljanje virov zunaj šole, kot so pogovori z različnimi strokovnjaki ali predstavniki ustanov. Po podatkih Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD) potrebujejo finski učenci in dijaki tudi najmanj popoldanskih inštrukcij v primerjavi s šoloobveznimi v drugih državah članicah organizacije.

2.8.4. Primerjava finskega in slovenskega šolskega sistema

Finski sistem pa se od našega razlikuje po tem, da vse srednje šole, vključno z gimnazijami, potekajo le 3 leta. Tudi šolski dnevi so krajši od naših. Kar pa je srednješolcem precej bolj pomembno, kot navaden šolski dan, so to poletne počitnice. Na Finskem trajajo poletne počitnice kar od deset do enajst tednov.

V Slovenskih srednjih šolah, si posameznik ne more izdelati predmetnika, ki bi bil sestavljen na podlagi njegovih interesov in načrtov za prihodnost. Če pogledamo na to kot nekaj negativnega, se je v naši državi vsak posameznik »prisiljen« učiti nekatere predmete, ki ga ne zanimajo. Če pa pogledamo s pozitivnega vidika, ima vsak učenec več časa za premislek, kaj bi rad počel v prihodnosti in z učenjem vseh predmetov najde svoje šibke in močnejše točke.

Kot smo že prej omenile, ko smo opisovale kako poteka pouk, ter po kakšnem načrtu ga izvajajo, da morajo študenti za vpis na univerzo opraviti sprejemne izpite, ki se razlikujejo glede na fakulteto, na kateri se želijo izobraževati. Tudi pri tem se njihov sistem razlikuje od našega,

saj moramo v naši državi vsi opraviti ali splošno al pa poklicno maturo, ki sta za vse dijake enaki, razlikujeta se le med seboj in po predmetih, ki si jih zberemo pred opravljanjem mature. Še ena razlika, ki je pritegnila našo pozornost je, da je na Finskem lahko v razredu največ 20 učencev, saj se lahko tako učitelj posveti vsakemu posamezniku. V naši državi pa je meja približno 30 učencev, vendar je v Sloveniji v zadnjem triletnem osnovne šole zaposlenih bistveno več učiteljev na učenca.

Piše tudi, da mladi v Sloveniji dosega višje ravni izobrazbe kot na Finskem. Večji delež jih doseže terciarno raven izobrazbe, manj jih ostane brez srednješolske izobrazbe.

Finski otroci so raje v šoli kot slovenski, a oboji so pod mednarodnim povprečjem. S trditvijo »zelo rad sem v šoli« se strinja 43,8 % finskih in 34,8 % slovenskih četrtošolcev. Oba deleža sta pod mednarodnim povprečjem. Glede na podatke TIMSS so v šoli najraje otroci v Indoneziji, Iranu, Turčiji, Bahrainu, Združenih arabskih emiratih, Bolgariji in Gruziji.

Finski učitelji imajo višje dejansko izplačane plače kot slovenski učitelji. V primerjavi razmerja plač učiteljev z drugimi terciarno izobraženimi delavci, se izkaže, da se plače slovenskih učiteljev približajo plačam finskih kolegov. Zadnja razlika pa je, da obvezna šola traja enako dolgo, a se na Finskem začne leto pozneje.

Slika 5: Rezultati PISA 2015 testov

2.8.5. Delo učitelja na Finskem

Postati učitelj je velika želja mnogih Fincev, a le najboljši v generaciji so izbrani na petletni magistrski študij, ki velja za izjemno kakovostnega. Ko nato ti dobijo diplomu in se podajo v razred, je tako rekoč vse v njihovih rokah. Ena izmed glavnih značilnosti finskega izobraževanja je tudi veliko zaupanje staršev šoloobveznih otrok do učiteljev, pa tudi zaupanje do učiteljev v družbi na splošno. Finskim učiteljem ni treba za vsako uro napisati podrobnih priprav ali predložiti letnega načrta dela, ne obstajajo niti inšpektorati, da bi jih nadzirali. Tako kot učenci, si tudi učitelji sami izdelajo načrt po katerem poučujejo, ta pa jim daje odprta vrata, do vseh vrst poučevanja. Imajo namreč popolnoma proste roke ne le glede načina poučevanja, ampak tudi učne snovi, ki jo bodo podali učencem. Učiteljski poklic je na Finskem zelo spoštovan in dobro plačan. Učitelji v učilnicah v povprečju preživijo štiri ure na dan, dve uri na teden (ki sta prav tako plačani) pa porabijo za strokovni razvoj. Učitelji nimajo dodatka k plači za uspešnost, saj bi v tem primeru obstajala nevarnost, da bi se preveč posvečali kazalnikom lastne kakovosti na škodo učencev.

Zelo zanimivo je tudi, da ima Finska enako število učiteljev kot New York in veliko manj učencev. V njihovem šolskem sistemu so praktične izkušnje prav tako pomembne, saj tečaji in pouk naravoslovja potekajo le z največ 16 študenti, tako da lahko vsak izvede vsak znanstveni eksperiment.

2.8.6. Slabosti finskega šolskega sistema

Vsi otroci ne uživajo v šoli, kljub temu, da je manj stresa kot v mnogih drugih državah. Kljub nizki hierarhiji in ustrahovanju je v mnogih finskih šolah močan vrstniški pritisk, ki vpliva na počutje mnogih šolskih otrok. Druga velika težava je, da moraš za na univerzo opraviti sprejemne izpite. So načini omejevanja števila študentov in obstajajo fakultete, na katerih je sprejetih le nekaj odstotkov prijavljenih. Zaradi tega mnogi mladi izgubijo nekaj let, preden lahko sploh začnejo študij. Ljudje pravijo tudi, da je Finska dosegla visoko oceno prvotne ocene PISA, vendar so njeni rezultati v zadnjih letih padli. Kljub tem trem stvarem ne najdem posebnih pomanjkljivosti, ki bi bile v njihovem sistemu drugačne kot v katerem koli drugem šolskem sistemu.

2.8.7. Zanimivosti

Na finskem gre 66 odstotkov učencev na visoko šolo, kar je najvišji delež v Evropi, razlika med najslabšimi in najboljšimi učenci pa je najmanjša v Evropi. Približno 43 odstotkov finskih srednješolcev obiskuje poklicne šole, za razliko od ostalih držav pa na Finskem maturo opravi kar 93 odstotkov srednješolcev.

- Na finskem učenci nimajo domačih nalog
- na teden imajo 20 ur pouka
- na dan preživijo učenci v šoli približno 4 ure na finskem ne obstajajo privatne šole
- finski otroci ne hodijo v šolo pred sedmim letom
- učitelje izberejo izmed najboljših 10% maturantov
- otroci prvih šest let niso ocenjeni
- si otroci dobijo enako kvalitetno izobrazbo, ne glede na to, če živijo na vasi ali v velikem mestu
- šolski sistem v celoti plačuje država

3. RAZISKOVALNI DEL

3.1. Namen in cilji raziskave

Namen raziskave je ugotoviti učinkovitost šolskih sistemov v postmoderne družbi in primerjati slovenski šolski sistem z nizozemskim ter finskim šolskim sistemom.

Cilji:

- Predelati literaturo na podlagi šolskih sistemov v postmoderne družbi
- Izpostaviti pozitivne in negativne posledice slovenskega, nizozemskega in finskega šolskega sistema in jih primerjati
- Ugotoviti mnenje različnih ravnateljev srednji šol po Sloveniji o dani tematiki
- Raziskati mnenje prebivalcev Slovenije o dani temi s pomočjo ankete
- Prikazati ali je naš šolski sistem res učinkovit

3.2. Raziskovalno vprašanje oziroma problem

Učinkovitost šolskih sistemov v postmoderne družbi

3.3. Zastavljene hipoteze

Glede na cilje smo si zastavile naslednje hipoteze:

- Pomembno je, da šolski sistemi v postmoderne družbi izvajajo selekcijo in reprodukcijo slojev
- Mladostniki v srednjih šolah so v postmoderne družbi preobremenjeni s šolskimi obveznostmi.
- Šolski sistemi v postmoderne družbi so učinkoviti le za družbo
- Več kot 80% anketirancev meni, da sta šolska sistema Nizozemske in Finske boljše od našega.

3.4. Raziskovalna metodologija

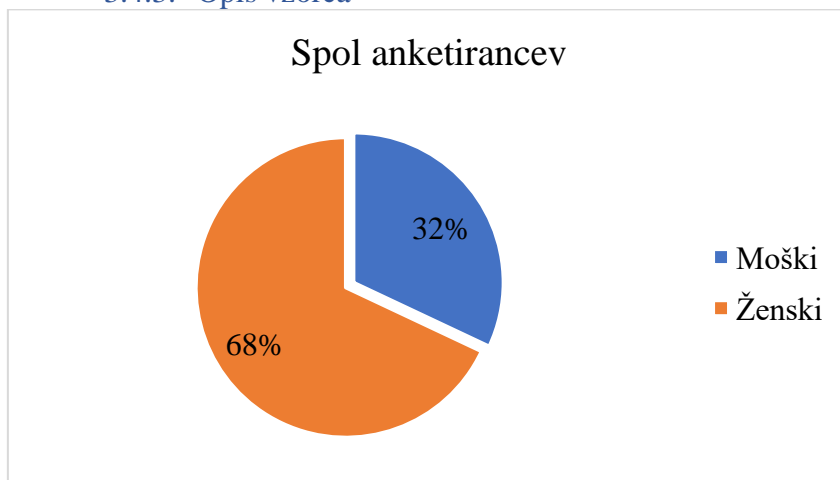
3.4.1. Raziskovalne metoda in tehnika zbiranja podatkov

Za raziskavo smo uporabili kvantitativni raziskovalni pristop. Podatke smo pridobili s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika in intervjujev. Za empirični del seminarske naloge smo zbrali domačo in tujo strokovno literaturo (znanstveni in strokovni članki, znanstvene monografije), so pa bili predvsem internetni viri. Za iskanje literature smo uporabili bibliografsko bazo CO-BISS, kjer so bile uporabljene naslednje ključne besede: šola, družba, selekcija, sociologija, mladi, šolanje, Nizozemska, Finska, socializacija.

3.4.2. Opis instrumentarija

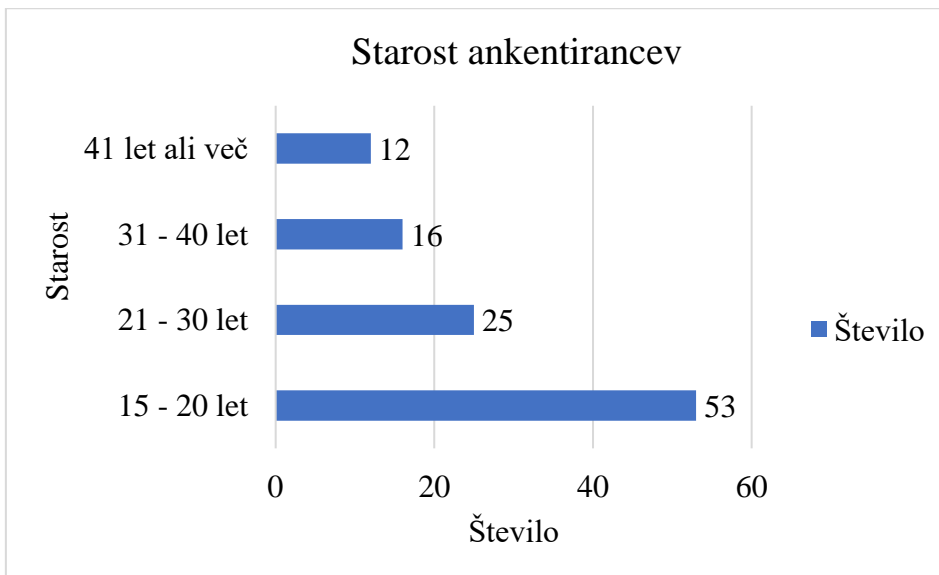
Za izvedbo raziskave smo uporabili anketni vprašalnik in intervju, katera sta bila sestavljen po preučeni domači in tuji strokovni literaturi. Anketni vprašalnik je vseboval 9 vprašanj, od tega 6 zaprtega in 3 vprašanja kombiniranega tipa. Intervju je vseboval 6 odprtih vprašanj.

3.4.3. Opis vzorca

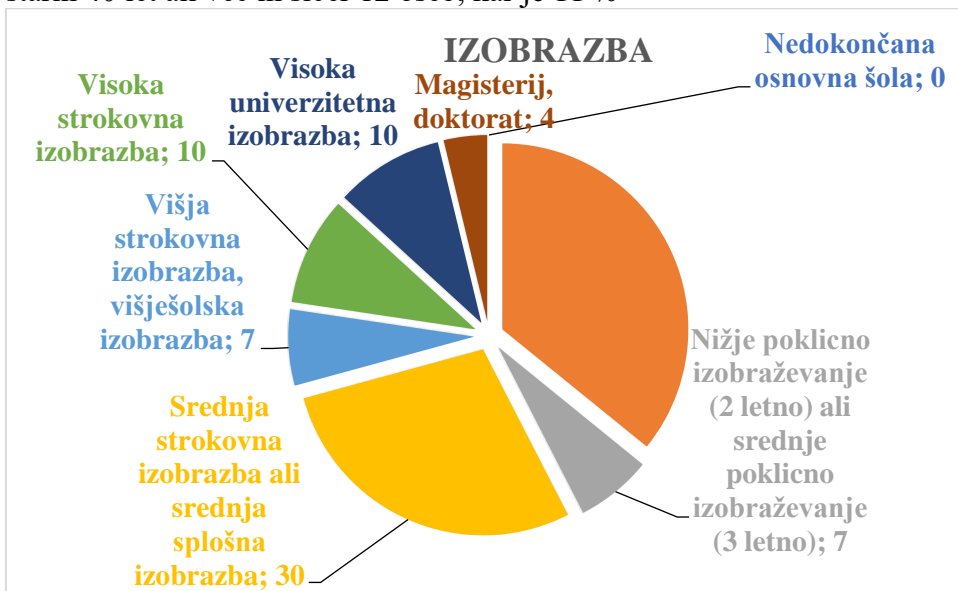
Graf 1: Spol anketirancev

V anketi je sodelovalo 106 ljudi od tega 72 žensk, kar predstavlja 68 % in 34 moških kar je 32 % vseh anketirancev.

Graf 2: Starost anketirancev

Kar 50 % vseh anketirancev je starih 15-20 let, le teh je bilo 53. 25 anketirancev je starih 21-30 let, kar predstavlja 24 %. Sodelovalo je 16 ljudi starih 31-40 let, teh je 15 %. Najmanj pa je starih 40 let ali več in sicer 12 oseb, kar je 11 %

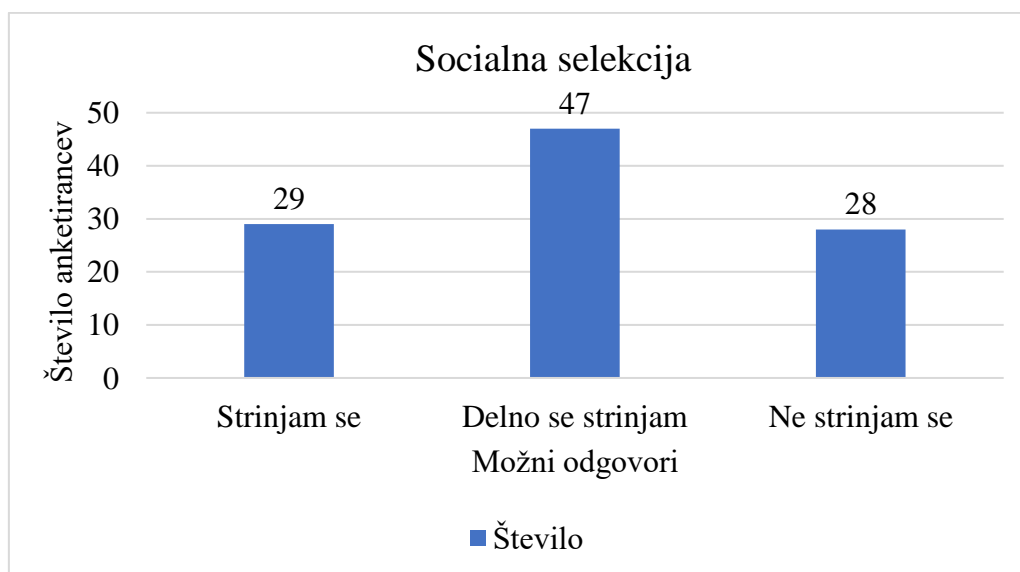
Graf 3: Izobrazba anketirancev

Na vprašanje katera je vaša najvišja dosežena izobrazba je odgovorilo vseh 106 ljudi. 38 anketirancev ima dokončano osnovno šolo, 7 jih ima dokončano srednje nižje in srednje višje poklicno izobraževanje in 30 jih ima srednje strokovno ali srednje splošno izobrazbo. Naslednjih 7 anketirancev ima dokončano višjo strokovno ali višje šolsko izobrazbo. Sledi jih 10 z visoko strokovno izobrazbo in 10 z visoko univerzitetno izobrazbo, ter 4 z magisterijem in doktoratom. Enake podatke smo zapisale tudi v procentih. 36% jih ima dokončano osnovno šolo, 7% jih ima dokončano srednje nižje in srednje višje poklicno izobraževanje in 28% ima narejeno srednje strokovno ali srednje splošno izobrazbo. Približno 7% ima dokončano višjo strokovno ali višje šolsko izobrazbo, 9% visoko strokovno izobrazbo, 9% visoko univerzitetno izobrazbo in nazadnje 4% anketirancev ima magisterij in doktorat.

3.5. Rezultati

3.5.1. Rezultati ankete

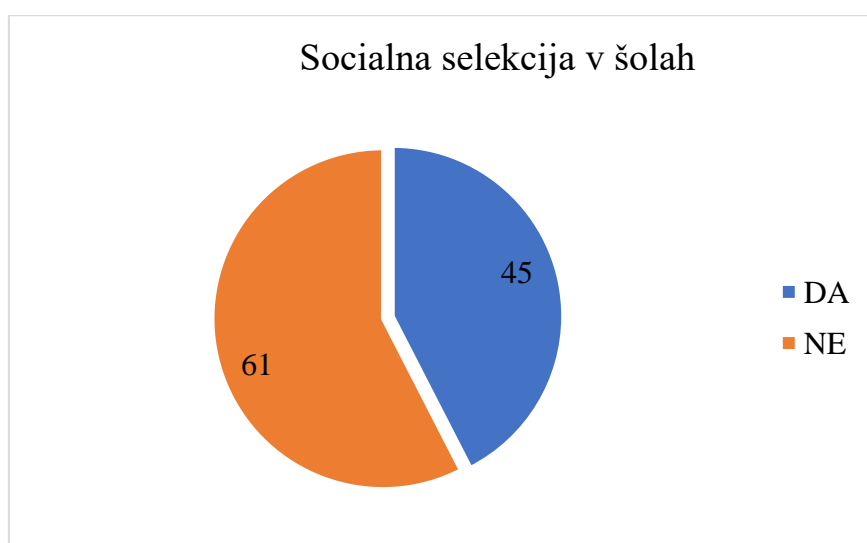
V nadaljevanju so prikazani zbrani rezultati in analiza ankete.

Graf 4: Socialna selekcija

Na grafu 4 je prikazano strinjanje oziroma nestrinjanje z izrekom

Na to vprašanje je odgovorilo 104 anketiranih oseb. Torej sta ga dva preskočila. 29 anketirancev ali 28 % je odgovorilo, da se strinja, da šole izvajajo socialno selekcijo, 47 anketirancev ali 45 % je odgovorilo, da se delno strinja, 28 ali 27 % pa je odgovorilo, da se ne strinja s tem izrekom. Kot je bilo pričakovano, je veliko ljudi označilo, da se le delno strinja z izrekom pred vprašanjem. Glede na naše podatke mislimo, da je to zato, ker posamezniki mislimo, da je ne bi smelo biti, vendar pa se vseeno dogaja. Seveda, učitelji ne bi smeli razlikovati med učenci, ampak popolnega nadzora nad učitelji ni tako, da se lahko zgodi razlikovanje. Vsi, ki so izrazili nestrinjanje ne opazijo, da šola razlikuje med učenci, kakor bi tudi moralo biti, toda naš teoretični del kaže, da socialna selekcija v šolah obstaja in jo šole izvajajo zavedno ali nezavedno.

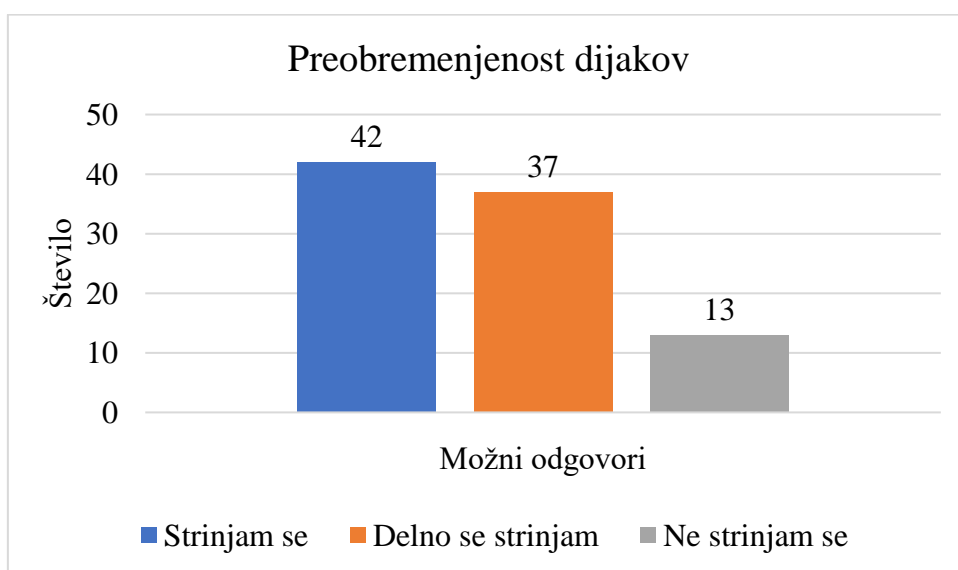

Graf 5: Socialna selekcija v šola

Na drugi vprašanje je odgovorilo vseh 106 anketirancev. Od tega jih je 61 ali 58 % ali odgovorilo, da ni pomembno, da šola izvaja socialno selekcijo, 45 ali 42 %, pa jih je odgovorilo,

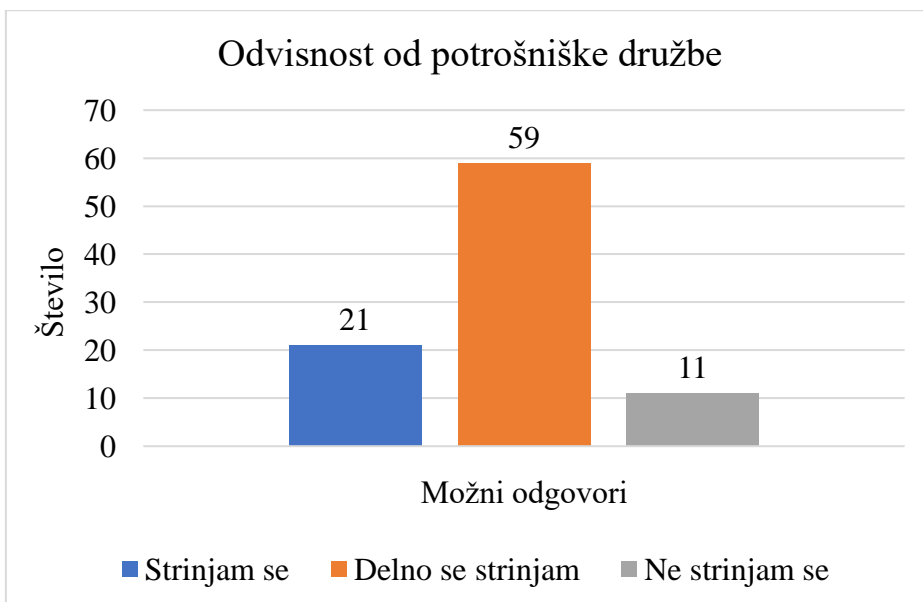
da je pomembno, da šola izvaja socialno selekcijo. Pri tem vprašanju smo anketirance povprašale, zakaj so se odločili za da oziroma ne.

Velika večina jih je pri oznaki, da ni pomembno, da šole izvajajo socialno selekcijo odgovorila, da je to narobe, saj bi morali vsi imeti enak dostop do znanja in se ne bi smele narediti ločnice med dijaki/učenci. Podobni so bili tudi drugi odgovori, ki pravijo, da ni pošteno, če se delajo razlike med dijaki in da je to diskriminacija. Veliko jih tudi pravi, da se s tem kršijo osnovne človekove pravice. Pri oznaki, da je pomembno, da šola izvaja socialno selekcijo, pa jih je večina utemeljila s tem, da se ugotovijo razlike med učenci in da vemo, kdo potrebuje več dodatne razlage in kdo ne. Nekateri so odgovorili tudi, da je šola danes v veliki meri odvisna od družbe in se socialna selekcija dogaja že v družbi, zato se tudi v šolah. Povezani odgovori so tudi, da le s socialno selekcijo lahko družba preživi. Naša teorija pravi, da ni pomembno, da šole izvajajo socialno selekcijo in jo nikakor ne bi smele izvajati. Res pa je, da je šola odvisna od družbe in od vrednot, ki so v družbi cenjene.

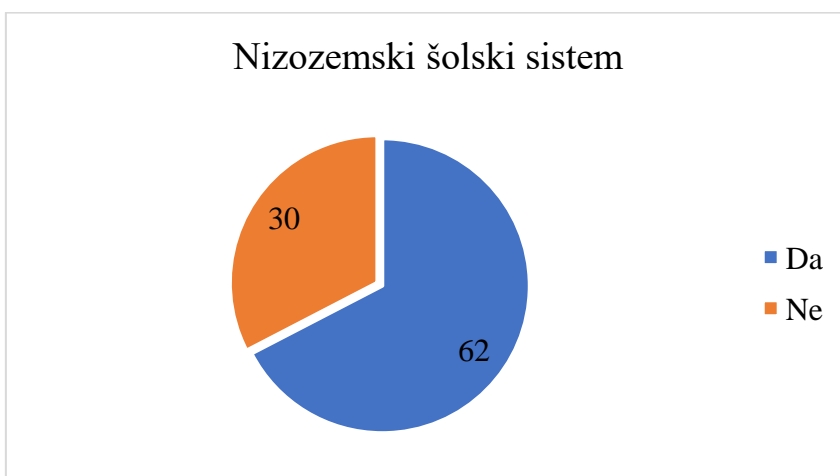
Graf 6: Preobremenjenost dijakov

Od 91 oseb, ki so odgovorile na to vprašanje se 41 zdi, da so srednješolci preobremenjeni, to je kar 45% anketirancev. 41% se s tem samo deloma strinja. 11 oseb, kar predstavlja 14% se s tem ne strinja. Glede na to, da je našo anketo rešila večina, ki obiskuje srednje šole, je pričakovano, da bodo rekli, da so preobremenjeni. Res je, da je današnja družba dinamična in se mora šola velikokrat prilagajati (to lahko opazimo tudi v danih razmerah, ko poteka pouk na daljavo), vendar teorija pravi, da srednješolci niso preobremenjeni, če si znajo razporediti čas. Velika večina ima poleg šole še dodatne obveznosti (doma, treningi, glasbene šole) in poudarja se pomembnost hobijev in vidimo, da je odvisno samo, kako si bo dijak razporedil čas. Druge raziskave s tudi pokazale, da so dijaki danes bolj leni, saj večino stvari najdejo na spletu in si veliko krat ne pogledajo dodatne razlage oziroma jo ne poslušajo, ko jim jo učitelj/profesor pove.

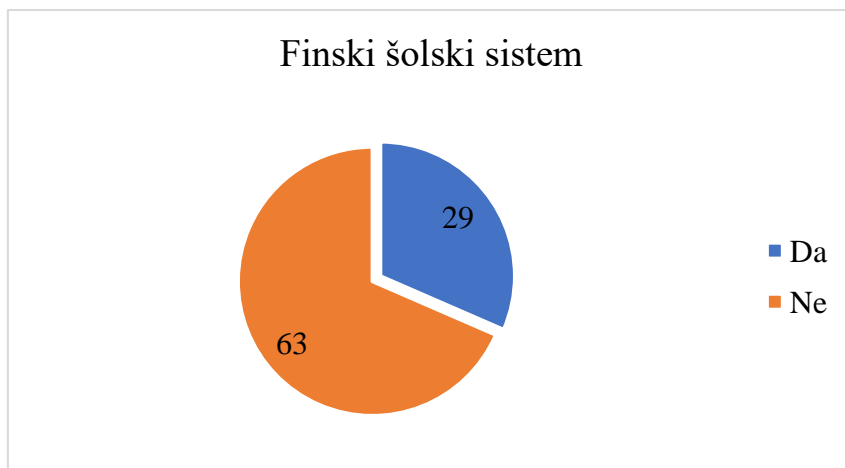
Graf 7: Odkvisnost od potrošniške družbe

Na to vprašanje je odgovorilo le 91 od 106 anketirancev. 21 ali 23 % se strinja z izjavo, da šola spodbuja vzgojo posameznikov, ki so odkvisni od potrošniške družbe, 59 ali 65 % se delno strinja in 11 ali 12 % se ne strinja s to izjavo. Pri tistih, ki so odgovorili, da se delno strinjajo, ni bilo dodatnih vprašanj, pri ostalih pa smo jih vprašale naj argumentirajo svojo odločitev. Tisti, ki so odgovorili ne, so pri pojasnilu večinoma pisali, da menijo, da odkvisnost ustvarjajo mediji in ne šola, nekateri pa so napisali, da se to ne dogaja pri nas, vsaj oni tega ne zaznajo, vendar je odkvisno od šole in učiteljev. Anketiranci, ki so se strinjali z izjavo, so odgovarjali večinoma isto, in sicer, da šola deluje na podlagi vrednot, ki so v družbi cenjene in danes je potrošnja cenjena vrednota. Nekateri so tudi pisali, da šola namesto znanja spodbuja posameznike, da se učijo samo zato, da bodo v prihodnosti dobili poklic, ki zasluži veliko denarja. Teorija pravi, da šola vzgaja posameznike odkvisne od potrošniške družbe. Vidimo, da je potrebno za boljše ocene v šoli imeti pametnejše telefone z dostopom do interneta ter pametnejše računalnike, da lahko komuniciramo s profesorji. Potrebno je tudi imeti več programom naloženih in včasih tudi plačati za njih. Šola na način prijazne šole spodbuja vzgojo patoloških narcisov. kar pa je povsem funkcionalno zgolj in samo za družbo. saj omogoča nemoteno delovanje sodobnega potrošniškega kapitalizma. Družba tako ne samo da škodi otrokom. ampak uspe širšo množico celo prepričati. da je taka vzgoja primerna in prava.

Graf 8: Nizozemski šolski sistem

Pred tem vprašanjem je bila zapisana ena značilnost nizozemskega šolstva. Anketiranci so se morali odločiti, ali jim je ta značilnost nizozemskega šolstva boljša kot naše prevladujoče javno šolstvo. Od 106 anketirancev ji je na to vprašanje odgovorilo 92. Kar 67% anketirancev se strinja s tem, da je primer nizozemskih vavčerjev in njihov sistem boljši in učinkovitejši od našega javnega šolstva. Še vseeno je v Sloveniji zelo malo zasebnih šol, čeprav se večini zdi to boljši način šolanja. 30 anketirancem, kar je 33% , se nizozemski sistem ne zdi učinkovitejši od našega, a raziskave kažejo, da ima nizozemska enega najrazvitejših šolskih sistemov na svetu. Glede na teorijo pa lahko rečemo, da je v Sloveniji, ki je kar manjša država od Nizozemske, razumljivo, da ni toliko zasebnih šol, čeprav bi lahko delovale po enakem sistemu kot na Nizozemskem. Res pa je tudi, da v Sloveniji ni ravno velikega zanimanja za zasebne šole, še posebej na osnovni in srednješolski ravni.

Graf 9: Finski šolski sistem

Na vprašanje, če ljudje menijo, da je slovenski šolski sistem boljši kot finski šolski sistem, je 29 ljudi odgovorilo z DA, 62 ljudi pa z NE. Če te podatke zajamemo v procentih, je 32% ljudi odgovorilo z DA in 68% ljudi z NE.

Anketiranci, ki so odgovorili z NE, da je naš sistem »zastarel«, ter da ni v skladu z današnjo družbo in sodobnostjo. Mislimo, da želijo s tem poudariti, da v našem šolskem sistemu že dolgo ni bilo velikih sprememb, zaradi katerih bi se močno razlikoval od šolskega sistema, katerega so poznali naši starši in stari starši. Naš sistem se je prilagodil le novi tehnologiji, v številu šolskih ur, odmorov, z ocenjevanji itd. pa še kar zaostajamo. V anketi so zapisali tudi, da vidijo finski šolski sistem kot precej bolj svoboden in manj stresen. Menijo tudi, da imajo na Finskem večje zadovoljstvo. Odgovori so bili tudi, da so jim vseč daljši odmori in krajši čas pouka, kar je lahko odgovor na svobodo in zadovoljstvo Finskih učencev. Pouk poteka le okoli 4 ure na dan, ker jim je pomembno, da učenci preživijo čas s svojimi prijatelji in družino. Finci menijo, da je človek bolj skoncentriran in produktiven, če pouk poteka manj časa.

Odgovorili so tudi, da jim je njihov sistem bolj vseč, ker ne spodbujajo tekmovalnosti kot pri nas. Na Finskem ne delajo razlik med dobrimi in slabšimi učenci, zato ne pride do tekmovalnosti. Velik poudarek v odgovorih je bil tudi na učiteljih. V odgovorih ni bilo nič negativnega o slovenskih učiteljih, le, da menijo, da bi v naši državi lahko bolj spoštovali učitelje. Na Finskem so učitelji namreč zelo cenjeni in dobro plačani. Eden je poudaril tudi, da mu je vseč, ker učitelji na Finskem niso omejeni pri poučevanju in imajo vse v svojih rokah. Tako lahko podajo veliko več znanja oziroma znanja, ki bo učencem prišel prav v prihodnosti. Nekdo je napisal tudi, da ni prav, da je učitelj lahko nekdo, ki ima dokončano izobrazbo, ker to ne pomeni, da bo dober učitelj. Pri Fincih je to precej drugače. Le 10% najboljših učencev, lahko kasneje poučuje. Zadnji odgovori, ki so se kar precej ponavljali pa so, da imajo na Finskem večjo dostopnost do kvalitetne izobrazbe, da se v Sloveniji znanje ne predaja na zanimiv način, ter različne značilnosti družbe. Kvalitetna izobrazba je verjetno mišljena, tako, da se učenci naučijo več stvari, v čim krajšem času na zanimiv način. Nekdo je tudi zapisal, da

v Sloveniji to ni mogoče, ker imajo učitelji nek učni okvir po katerem morajo poučevati in so tako omejeni do poučevanja na kreativni način.

Anketiranci, ki so odgovorili z DA so navedli naslednje odgovore:

Pri tem vprašanju je odgovor napisalo le 9 ljudi, odgovori pa niso bili vsi primerni oziroma na nivoju. Nekdo je napisal, da če imamo manj odmorov, imamo več časa zase popoldan. Drugi anketiranec je zapisal, da je naš šolski sistem eden najboljših, vendar, če učenci nimajo motivacije za nadaljnjo delo, ta sistem ne bo zadostoval.

3.5.2. Analiza intervjujev

Pri odgovorih na vprašanje, če se jim zdi, da je v šolah prisotna socialna selekcija s strani učiteljev, so vsi imeli enako odgovor, in sicer, da je ne bi smelo biti, vendar imajo občutek, da je vedno bolj prisotna. Ravnateljica Srednje šole za farmacijo, kozmetiko in zdravstvo (v nadaljevanju SŠFKZ) je kratko in jedrnatno podala odgovor, da se socialna selekcija dogaja, vendar to poskušajo preprečiti. Ravnateljica Gimnazije in ekonomske srednje šole Trbovlje (v nadaljevanju GESS) misli, da ima vsak učitelj dovolj avtonomije, da lahko pride do nepravilnosti. Meni pa, da je potrebna diferenciacija (npr.: Učenci iz šibkejšega okolja potrebujejo nekoliko drugačne spodbudo,...). Ravnatelj Srednje šole Josipa Jurčiča Ivančna Gorica (v nadaljevanju SŠJJ) meni, da se selekcija zgodi nehote, saj imajo nekateri učenci boljši dostop do znanja. Z njim se strinja tudi ravnatelj gimnazije Celje – Center (v nadaljevanju GCC), je pa svoj odgovor tudi bolj utemeljil in pojasnil, da učitelji na nezavedni ravni razlikujejo učence in da se socialna selekcija vidi že na prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Povedal je tudi svoje mnenje o ocenah, za katere misli, da so le pokazatelj trenutnega znanja. Kar lahko sklepamo je, da vsi menijo, da se socialna selekcija dogaja nezavedno oziroma nehote. Odgovori vseh ravnateljev in ravnateljic se ujemaajo z našo teorijo.

Druga vprašanje je spraševalo, če je pomembno, da šole izvajajo socialno selekcijo in odgovori vseh ravnateljev in ravnateljic se ujemaajo. Vsi so odločni, da se socialna selekcija ne bi smela izvajati. Ravnatelj SŠJJ je utemeljil tudi, da je pomembna samo selekcija, ki temelji na znanju, da lahko pomagamo tistim, ki se težje učijo. Medtem ko je ravnatelj GCC omenil, da je v srednjih šolah že prepozno odpravljati razslojevanje med učenci, to bi se moralo odpravljati že v vrtcih. Kot je tudi že omenjeno pri analizi ankete, v teoriji tudi najdemo podatke, da se socialna selekcija ne bi smela izvajati.

Tretje vprašanje se je nanašalo na obremenjenost dijakov v srednjih šolah. Spraševale smo, če se jim zdijo dijaki danes preobremenjeni s šolskimi obveznostmi. Trije odgovori so bili, da danes dijaki niso preobremenjeni medtem ko je ravnatelj GCC menil, da so. Ravnateljica GESS je poudarila, da se je čez čas učni načrt le krčil in da je velik problem le razporeditev časa in način učenja. Dijaki GESS-ja občasno dobivajo ankete o tej temi, rezultati pa so potrdili njeno mnenje. Lahko pa se preobremenjenost pojavi pri dijakih s prevelikimi ambicijami in napačnim načinom učenja. Tudi njeni hčerki sta bili vključeni v gimnazijski šolski sistem in pravi, da nobena ni bila preobremenjena. Enako meni tudi ravnatelj SŠJJ. Meni, da je zadeva obvladljiva, če domačih nalog ni preveč in če je delo pametno dozirano. Pravi pa, da so nesorazmerne zahteve učiteljev za domače delo, ki za en predmet presegajo tudi več kot 1 uro. Seveda pa je vse lažje, če delamo sproti. Ravnateljica SŠFKZ pa je zapisala, da so kriva tudi dela, ker si dijaki želijo zaslužiti denar in da danes veliko več zaostajajo od pouka in posedajo po lokalih. Ravnatelj GCC se ni strinjal z ostalimi. Povedal je, da smo učenci preobremenjeni, kar se vidi tudi v današnjih razmerah, ko delamo na daljavo. Opazi se tudi, kako so šole v postmoderni družbi še vedno nedigitalizirane organizacije. V naši teoriji je zapisano, da težava dijakov ni v preobremenjenosti, vendar tako samo zdi, zaradi primanjkovanja motivacije oziroma prevelikega števila izvenšolskih dejavnosti.

Četrto vprašanje je zahtevalo mnenje ravnateljev in ravnateljic o učinkovitosti našega šolskega sistema. Vsi so odgovorili, da je naš šolski sistem učinkovit, vendar bi še morali delati na pripravi za nadaljnje življenje. Ravnateljica GESS meni, da če dijaki izpolnjuje svoje šolske obveznosti, da nas sistem lahko pripravi. Seveda pa je za to potreben trud, smo si pa ljudje različni in za nekatere je sistem učinkovit za nekatere pa tudi ne. Odgovorila pa je tudi, da imamo mladi ogromno izbire glede šolanja in, da si vsak lahko izbere njemu primernega. Problem pa vidi v tem, da družbi primanjkuje vztrajnosti in, da želi takoj videti napredke (so tudi izjeme). Ravnatelj SŠJJ pa je dodal, da bi morali v srednjem poklicnem in srednjem strokovnem izobraževanju dodati več praktičnega dela in tako pridobiti več kompetenc za delo.

Pri petem vprašanju nas je zanimalo, kaj ravnatelji in ravnateljice menijo o trenutni situaciji dela na daljavo in če je enako učinkovito kot v šoli. Pravi, da zagotovo obstajajo metode pouka na daljavo, s katerim bi se pouk na daljavo lahko primerjal s poukom v šolah, začeli pa smo z novimi metodami brez poskusa, na celotni populaciji. Napisala je, da starejšim učencev takšno šolanje odgovarja, saj si lahko sami razporejamo čas, medtem ku mlajši niso tako večji tega, kot smo mi. Sama pa pravi, da smo imeli odličen šolski sistem in, da iz majhne Slovenije prihajajo zgodbe o uspehu. Ne ve pa ali bi lahko bilo bolje ali slabše. Znanje pa ji pomeni napredek, prazna samopromocija pa deluje le na množicah, ki niso kritične in ki nimajo znanja. Ravnatelj SŠJJ je odgovoril, da je takšen način poučevanje le izhod v sili, a dijaki, ki jemljejo šolo resno ne bodo oškodovani. Večji problem je pri tistih, ki to dogajanje le spremljajo in vanj ne vložijo veliko dela. Z njima se strinja tudi ravnatelj GCC, ki pravi, da so spremembe edina stalnica v našem življenju in se vedno učimo samo prilagajanja njim.

Čisto za konec pa smo našle podatek, da sedanji šolski sistemi vzgajajo mladostnike tako, da bodo odvisni od potrošniške družbe. Ravnateljica GESS pravi, da je znanje tisto, kar nam daje moč in, da človek, ki ima znanje in ki ga zna uporabljati, ne bo podlegel takšni logiki. Prepričana pa je tudi, da na GESS Trbovlje program dijake uči kritičnosti. Povedala pa nam je tudi, da smo ena prvih šol v Sloveniji, ki je dijake začela učiti ravnanja z osebnimi financami. Ravnatelj SŠJJ se s tem tudi ne strinja. Pravi, da je to odvisno od socialne skupnosti v kateri dijaki preživijo večino časa in ne od šole. Šola potrošništva ne propagira, ne razvija, niti ga ne vzpodbuja na načelni ravni. Ravnatelj gimnazije GCC se strinja s tem podatkom in meni, da eden problemov predkoronske družbe

4. ZAKLJUČEK

V nalogi smo predpostavili naslednje hipoteze:

- Pomembno je, da šolski sistemi v postmoderni družbi izvajajo selekcijo in reprodukcijo slojev
- Mladostniki v srednjih šolah so v postmoderni družbi preobremenjeni s šolskimi obveznostmi.
- Šolski sistemi v postmoderni družbi so učinkoviti le za družbo
- Več kot 80% anketirancev meni, da sta šolska sistema Nizozemske in Finske boljša od našega.

Prvo hipotezo lahko potrdimo. Dokazovali smo jo na podlagi tega, da šola prikrito izvaja socialno selekcijo, ki pa jo izvaja s pomočjo prepričanja ljudi, da je delovanje šolskega sistema pravično, saj se sklicuje na zagotavljanje enakih možnosti za vse učence. Šola pod sloganom prijazne šole zagotavlja enake možnosti za vse, v bistvu samo še pogloblja razlike med sloji. Pokazali smo, da ob vstopu v šolo nimajo vsi otroci enakih možnosti. Sposobnost otrokovega dojetja in velikost njegovega znanja ob vstopu v šolo je v veliki meri odvisna od njegove socialne pripadnosti oziroma kulturnega kapitala, kar posledično vpliva na otrokovo uspešnost v šoli, njegove izobraževalne dosežke in tudi na družbeni položaj. Da šola skrbi za samoreprodukcijo slojev potrjuje tudi dejstvo, da dostop do znanja ni objektivni in vsem enako

dostopen. Smo pa o tem povprašali tudi anketirance in ravnatelje. Anketiranci so menili, da ni pomembno, da šola izvaja socialno selekcijo, vendar so kot razloge večinoma navajali le, da to ne bi bilo pravično oziroma da bi morali vsi imeti enak dostop do znanja, vendar naša teorija pravi drugače in je podprta z več dokazi. Ravnatelji so v intervjujih menili, da šola nikakor ne bi smela izvajati socialne selekcije, vendar pa se lahko zgodi, da se zgodi nehote in v bistvu se res večkrat zgodi nezavedno s strani učiteljev in drugih delavcev šole.

Drugo hipotezo bomo zavrgli, saj večina ravnateljev in naša teorija pravi, da dijaki danes niso preobremenjeni. V anketi je večina odgovorila, da so, vendar so večina anketirancev v naši anketi dijaki in ne more reči, da niso tako označili samo, ker se tako trenutno počutijo. Če vprašamo katerega koli šolarja o njegovo obremenitvi s šolo, bo rekel, da je z njo preobremenjen. Naša teorija pravi, da se učenci čutijo najbolj obremenjene na koncu šolskega leta. Res je, da je takrat zahtevnost snovi največja, vendar je največkrat problem, da šolarji med letom počivajo in ne delajo sproti, nato pa želijo v zadnjih tednih pridobiti dovolj visoke ocene za učni uspeh, ki si ga želijo. Problem je tudi v preveliko izvenšolskih dejavnosti, ki utrudijo šolarje in imajo manj motivacije za delo za šolo. Za obe težavi pa ne moremo kriviti šole, vendar učence same. S tem se strinjajo tudi ravnatelji in poudarjajo, da se je čez leta učni načrt samo krčil, torej so dijaki imeli za predelati manj snovi v enakem času kot prej.

Tretjo hipotezo lahko potrdimo. Vprašanje je bilo vključeno v anketo in večina se je s tem strinjala oziroma delno strinjala. Tudi ravnatelji so izrazili svoje mnenje in dva od štirih se nista s tem strinjala, ena ravnateljica se je strinjala le delno, zadnji pa se je strinjal v popolnosti. Tudi hipotezo, da otroku prijazna šola prinaša korist izključno družbi, lahko potrdimo. Pokazali smo, da sodobna šola gradi svojo podobo na tem, da si prizadeva biti za otroka čim bolj prijazna kar se med drugim kaže v večji izbirljivosti vsebin, manj represivnih oblikah ocenjevanja manj rigoroznih pogojev za napredovanje, sodobnejših metodah poučevanja ki so zasnovane na aktivnejši in samostojnejši udeležbi učencev ter nenazadnje v bolj odprtih odnosih med učiteljem in učenci. Šola na tak način spodbuja vzgojo otrok, ki bodo imeli vse lastnosti in omogočali nemoteno delovanje sodobnega potrošniškega kapitalizma. Družba tako ne samo da škodi otrokom, ampak uspe še okolišnjo množico celo prepričati, da je taka vzgoja primerna in prava. (Balaž, 2014) Vemo pa, da popustljiva vzgoja in demokratizacija vzgojnih metod še ne pomenita večje avtonomije gojenca, ki ga vzgajamo. Patološki narcis pa je ideal današnje potrdi/nitke družbe, saj je zaradi svoje nemočne odvisnosti od priznanja s strani družbe in hlepenja po nenehnem iskanju užitka neizbežno vpet v pasti potrošnje.

Zadnjo hipotezo bomo ovrgli. Res je, da je večina anketirancev pri Nizozemski odgovorila, da je njen sistem glede zasebnih šol bolj učinkovit, vendar le 60 % vseh, ki je odgovorilo. Pri finski, pa je na naše presenečenje, večina odgovorila, da ni bolj učinkovit kot slovenski. Slovenija ima ena boljših sistemov na svetu. Dijake lahko učinkovito pripravi na nadaljnje šolanje, je pa problem v pripravi na življenje, v čem pa ni slaba samo Slovenija, vendar večina držav po svetu. Ravnatelji so tudi povedali, da na življenje bolj pripravljajo občolske dejavnosti, šola pa ne toliko, zato bi se morali vključiti v toliko dejavnosti kot jih naš urnik lahko prenese in da zaradi tega ne trpijo naše ocene v šoli.

V tej nalogi smo ugotovili, da dijaki niso tako obremenjeni kot pravijo, večina jih ima le težave s motivacijo in z razporeditvijo časa. Ugotovili smo tudi, da šole nezavedno izvajajo socialno selekcijo, ki je pa najbolj opazna na prehodu iz osnovne v srednje šole, kjer se dijaki z več kulturnega kapitala vključujejo v gimnazije. Kar je bilo najbolj presenetljivo, vsaj za nas dijakinje, je to, da ima Slovenija enega najbolj učinkovitih šolskih sistemov in da kar velika večina prebivalstva pridobi visokošolsko ali univerzitetno izobrazbo. Težava pa je v pridobitvi službe, v kar se pa ne bomo poglobljali. Naša prvotna ideja je bila, da primerjamo več šolskih sistemov v Evropi, vendar smo ugotovile, da je to veliko preveč teorije za našo avtentično

nalogo in jo ne bomo mogle v danem času pregledati, zato smo se odločile samo za nizozemskega, finskega in slovenskega. Ta dva smo pa izbrale, ker smo prebrale, da je Finska na prvem mestu glede učinkovitosti svojega šolskega sistema, Nizozemska ima pa zanimiv sistem glede zasebnih šol, ki smo ga hotele raziskati in primerjati s slovenskim šolskim sistemom.

Naša avtentična naloga je imela pomembno temo. Našle smo veliko teorije, katero smo tudi vključile v našo nalogo. Težava je bila predvsem trenutna situacija, zaradi katere nismo pridobile toliko intervjujev kot smo hotele. Poslale smo jih 22, dobile pa le 4 odgovore. To je bil naš največji problem, vendar imamo kar močno anketo. Ugotovile smo tudi, da smo v anketi spraševale glede obremenjenosti dijakov, vendar so jo reševali večinoma dijaki, ki so kot pri pričakovanih odgovorili, da so preobremenjeni. To vprašanje bi morale izpustiti ali pa označiti, da se pojavi le pri starejših anketirancih.

Za naslednje šolarje, ki bi nadaljevali našo temo avtentične naloge, bi bilo bolje, da se malo bolj osredotočijo na socialno selekcijo in reprodukcijo elit, saj mislimo, da se na to temo lahko še veliko literature najde. Zanimivo bi bilo tudi raziskati kako se s socialno selekcijo šole spopadajo, kaj počnejo, da bi jo zaustavile, zanimivo bi bilo vprašati ravnatelje šol o tem.

5. VIRI IN LITERATURA

Balaž, Jasmina. Narcizem – šolski sistem – samoreprodukcija slojev. [online]. 2014. [Citirano dne: 2.4.2020]. Dostopno na naslovu: <<https://dk.um.si/Dokument.php?id=63719>>

Hudoklin, Ajda. Diplomsko delo: Dejavniki doseganja boljših učnih rezultatov. [online]. Ljubljana, 2013. [Citirano dne: 2.4.2020]. Dostopno na naslovu: <http://pefprints.pef.uni-lj.si/1335/1/diplomsko_delo_Hudoklin_Ajda.pdf>

Ivelja, Ranka. Boletova študija: izobraževalni sistem najbolj učinkovit proti koncu OŠ, vrtec največ prinese otrokom manj izobraženih. Dnevnik. [online]. 2016. [Citirano dne: 3.4.2020]. Dostopno na naslovu: <<https://www.dnevnik.si/1042735759>>

Gaber, Slavko. Finska v vrhu znanja. [online]. Center za študij edukacijskih strategij (CEPS), Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani, 2014. [Citirano dne: 3.4.2020]. Dostopno na naslovu: <<file:///C:/Users/amrab/Downloads/finska-v-vrhu-znanja-nov2014.pdf>>

Komotar, Maruša & Hauptman Gabrijela. Družba tveganja. [online]. 2011. [Citirano dne: 3.4.2020]. Dostopno na naslovu: <http://www.impletum.zavod-irc.si/docs/Skriti_dokumenti/Druzba_tveganja-Hauptman_Komotar.pdf>

Repež Maša & Štraus Mojca. Dejavniki uspešnosti šolskih sistemov v raziskavi PISA 2000. [online]. Nacionalni center PISA, Pedagoški inštitut, Ljubljana 2008. [Citirano dne: 3.4.2020]. Dostopno na naslovu: <https://www.pei.si/wp-content/uploads/2018/12/Dejavniki_uspesnosti_solских_sistemov.pdf>

Tašanoska, Tanja. The EDUCATION SYSTEM in the Republic of Slovenia 2018/2019 [online]. 2019. [Citirano dne: 20.3.2020]. Dostopno na naslovu: <<http://www.eurydice.si/publikacije/The-Education-System-in-the-Republic-of-Slovenia-2018-19.pdf>>

Tomšič, Simona. Diplomsko delo: Evropski vzgojno-izobraževalni sistemi. [online]. 2005. [Citirano dne: 26.3.2020]. Dostopno na naslovu: <<http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Tomsic-Simona.PDF>>

Urek, Vanesa, Kolaković, Denisa & Matos, Barbara. Nadarjeni učenci na Nizezskem. [online]. 2016/17. [Citirano dne: 3.5.2020]. Dostopno na povezavi: <https://www.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/CRSN/slike_glavna/Nizozemska.pdf>

Zakrajšek, Urša. Diplomsko delo: Alternativni izobraževalni program. [online]. 2003. [Citirano dne: 26.3.2020]. Dostopno na naslovu: <<http://dk.fdv.uni-lj.si/dela/Zakrajsek-Ursa.PDF>>

6. PRILOGE

6.1. Priloga 1: Vprašanja z ankete

1. Obkroži spol:

- a) DA
- b) NE

2. V katero starostno skupino spadate:

- a) 15 - 20 let
- b) 21 - 30 let
- c) 30 - 40 let
- d) 40 let ali več

3. Katero formalno izobrazbo ste dosegli ?

- a) Nedokončana osnovna šola
- b) Dokončana osnovna šola
- c) Nižje poklicno izobraževanje (2 letno) ali Srednje poklicno izobraževanje (3 letno)
- d) Srednja strokovna izobrazba ali Srednja splošna izobrazba
- e) Višja strokovna izobrazba, višješolska izobrazba
- f) Visoka strokovna izobrazba
- g) Visoka univerzitetna izobrazba
- h) Magisterij, doktorat

4. Socialna selekcija v šolah je ločitev med mladostniki, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do istega znanja nimajo. To pomeni, da imajo nekateri boljši dostop do knjig, internetnih virov, medtem ko nekateri tega dostopa nimajo.

Šola izvaja socialno selekcijo

- a) Strinjam se

- b) Delno se strinjam
- c) Ne strinjam se

5. Ali je pomembno, da šola izvaja socialno selekcijo?

- a) DA
- b) NE

Zakaj DA/NE?

6. Mladostniki, ki obiskujejo srednje šole, so v današnji družbi preobremenjeni z obveznostmi.

- a) Strinjam se
- b) Delno se strinjam
- c) Ne strinjam se

7. Socialna selekcija v šolah je ločitev med mladostniki, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do istega znanja nimajo. To pomeni, da imajo nekateri boljši dostop do knjig, internetnih virov, medtem ko nekateri tega dostopa nimajo.

Šola spodbuja vzgojo posameznikov, ki so odvisni od potrošniške družbe.

- a) Strinjam se
- b) Delno se strinjam
- c) Ne strinjam se

Zakaj se strinjate oziroma ne strinjate s prejšnjo izjavo?

8. Na Nizozemskem zasebne šole predstavljajo 70% osnovnega in srednjega šolstva. Tam vsak učenec dobi vavčer, katerega vrednost je enaka stroškom šolanja na javnih šolah. Porabijo ga lahko na katerikoli šoli, a če se odločijo za zasebno šolo, razliko v šolnini poravnajo sami.

Se vam ta konkretna značilnost nizozemskega šolstva učinkovitejša kot naše prevladujoče javno šolstvo?

- a) DA
- b) NE

9. Na Finskem učitelji nimajo dodatka za uspešnost, šolski sistem v celoti plačuje država, odmori v šolah so dolgi do 30 minut, vsi učitelji morajo imeti magisterij in imajo v šolah veliko svobode.

Glede na prej naštete podatke, mislite, da je naš slovenski šolski sistem boljši?

- a) DA
- b) NE

Zakaj DA/NE ?

6.2. Priloga 2: Intervju z ravnateljico GESS

1. Se vam zdi, da je v našem šolskem sistemu prisotna socialna selekcija učencev iz strani učiteljev? S tem mislim, da učitelji razlikujejo med tistimi, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do znanja nimajo ?

Socialne selekcije učencev naj nebi bilo, vsaj sistem je tako zastavljen. Prepričana sem tudi, da se za učiteljski poklic odločajo tisti, ki imajo čut do tega poklica in že po svoji naravi poskrbijo za vse dijake. Izjeme pa so možne. Vsak učitelj ima dovolj avtonomije, da se lahko prikradejo nepravilnosti, saj popon nadzor ni mogoč. Upam, da je družba dovolj ozaveščena, da bi na takšne anomalije opozorili tisti, ki bi jih opazili (dijaki sami, sošolci, starši, drugi učitelji ...). Je pa potrebna diferenciacija – torej učenci iz šibkejšega okolja potrebujejo drugačne spodbude, dostop do virov ... Selekcija ne, diferenciacija, v smislu odpiranja možnosti, da.

2. Mislite, da je pomembno za sedanjo postmoderno družbo, da šole izvajajo socialno selekcijo?

Šole socialne selekcije nikakor ne smejo izvajati.

3. Ali menite, da so učenci v srednjih šolah v današnjem času preobremenjeni s šolskimi obveznostmi? Zakaj mislite da so, oziroma da niso?

Mislím, da dijaki niso preobremenjeni. Vsaj za predmet, ki sem ga včasih poučevala, vem na podlagi dejstev, saj se je učni načrt ves čas le krčil, število ur pa je ostajalo enako (torej manj snovi in manj zahtevna snov v istem časovnem obsegu). Tudi občasne ankete, ki jih opravimo med dijaki, mi povedo, da preobremenitve s šolskim delom ni. Imajo pa nekateri dijaki občutek, da preveč delajo (a ta ocena je njihova subjektivna). In imamo tudi dijake, ki zaradi napačnega načina dela (učenja) ali prevelikih ambicij (njihovih ali ambicij staršev) zares porabijo ogromno časa, rezultata, ki ga pričakujejo, pa ni. To pa še ne pomeni, da je obremenitev preveč. Ti dijaki le (še) niso spoznali njim optimalne metode učenja. Da gimnazijci niso preobremenjeni vem tudi na podlagi osebne izkušnje, saj sta šli obe hčerki skozi naš sistem in nobena ni bila preobremenjena. Časovne zaloge je bilo še veliko.

4. Ali se vam zdi, da je naš šolski sistem učinkovit? Ali mladostnike dosti pripravi na nadaljnje življenje oziroma šolanje?

Mislím, da tisti dijaki, ki sodelujejo, torej izpolnjujejo svoje obveznosti, lahko pridobijo ustrezno podlago za nadaljnjo poklicno ali študijsko pot. Odgovor je torej DA. Sistem je lahko še tako dober, a dokler se tisti, ki gre skozi ta sistem, ne potrují, rezultata ne bo. Res pa je tudi, da smo si ljudje različni. Kar je nekomu dobro okolje, ustrezen način, je za drugega neprimerno. Mislím pa, da imajo danes mladi ob vseh srednješolskih programih dovolj izbire, da najdejo sebi primernega. Večji problem vidim v današnji družbi, ki ni le potrošniška, ampak nam primanjkuje tudi vztrajnosti. Rezultate hočemo takoj in s čim manj lastnega truda. Seveda govorim o povprečnem stanju v družbi, manjšina izstopa.

5. Kakšno je vaše mnenje o trenutnem stanju v državi iz vidika šolstva? Ali je šolanje na daljavo enako učinkovito, kot šolanje, ki ga poznamo?

V šolanje na daljavo smo vstopili nepripravljeni. Zagotovo obstajajo metode pouka na daljavo, ki bi dajale vsaj primerljive rezultate kot naš običajen pouk. Ni pa nujno, da so to metode, ki jih uporabljamo sedaj. Novosti v šolstvu naj bi se prej preverile s poskusom – na manjšem vzorcu. Mi pa smo začeli z novimi metodami brez poskusa, na celotni populaciji, saj drugače ni šlo. In vsi se trudimo, da bi bili rezultati čim boljši. Ali bo temu tako, bomo vedeli šele čez čas, ko bomo lahko rezultate te generacije primerjali s prehodnimi in z naslednjimi generacijami. Dejstvo je, da nekaterim, po moji oceni višjim letnikom, ta sistem celo odgovarja, saj si lažje sami razporejajo svoj čas. Mlajši imajo zagotovo več težav, saj še nimajo tako razvitih učnih navad, samodiscipline ... Največ težav pa je zagotovo v osnovni šoli, sploh v nižjih razredih. Pomemben proces v času šolanja je tudi socializacija, ki je na daljavo ni mogoče sprovesti. Če pa me sprašujete tudi na splošno o stanju v državi z vidika šolstva, torej če odmislimo šolanje na daljavo in epidemijo ... Imeli smo odličen šolski sistem. Deloval je na generacijah, ki niso odraščale v enakih razmerah, kot sedaj. Ta sistem je produciral dober kader, vrhunske in svetovno znane strokovnjake. Tudi sedaj prihajajo iz majhne Slovenije mnoge

zgodbe o uspehu. Vsi ti, tudi mladi strokovnjaki, podjetniki, uspešneži ... so šli skozi naš šolski sistem. Osem let osnovne šole, 4 leta srednje šole do starosti 19 let je to nedvomno dovolj velik vpliv, da nihče ne more reči, da šolski sistem ni pomagal tudi k tem zgodbam o uspehu. Ali bi bilo lahko bolje, ali bi bilo lahko slabše? Tega verjetno nihče ne ve. Kontroliranega poskusa na tem področju ne moremo izvesti, saj se preveč spremenljivk spreminja s preveliko hitrostjo. Verjetno pa je dejstvo, da je v sedanjem času več odvisno od posameznika, od njegove iznajdljivosti in samopromocije. A na dolgi rok verjetno tako ne bo šlo. Znanje pomeni napredek, prazna samopromocija pa deluje le na množicah, ki niso kritične in ki nimajo znanja.

6. Našli smo podatek, da sedanji šolski sistemi vzgajajo mladostnike tako, da bodo odvisni od potrošniške družbe. Kakšno je vaše mnenje o tem, se strinjate ali ne?

Sama sem vsekakor zagovornica, da je znanje tisto, ki nam daje moč. Človek, ki ima znanje in ki ga zna uporabiti, ne bo podlegel potrošniški logiki. Vsaj za programe, ki jih izvajamo na GESS Trbovlje, sem prepričana, da dijake uči kritičnosti. Program ekonomski tehnik pa je seveda specifičen, saj je namenjen med drugim tudi učenju obvladovanja tržišča. V potrošniških časih so ravno znanja z ekonomskega področja ključna za racionalno porabo virov. Smo ena prvih šol v Sloveniji, ki je dijake začela učiti ravnanja z osebnimi financami. Torej naša šola se zagotovo trudi, da dijaki ne bi podlegli potrošniški evforiji.

6.3. Priloga 3: Intervju z ravnateljem GCC

1. Se vam zdi, da je v našem šolskem sistemu prisotna socialna selekcija učencev iz strani učiteljev? S tem mislim, da učitelji razlikujejo med tistimi, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do znanja nimajo ?

V šolskem sistemu je socialna selekcija (vedno bolj) prisotna, zelo očitna pa postane ravno na prehodu iz osnovne v srednjo šolo. Dejstvo je, da se, statistično gledano, učenci z višjim socialno-ekonomskim statusom vpisujejo na gimnazije, z nižjim pa na programe srednjega strokovnega in poklicnega izobraževanja. Problematika je zelo kompleksna, saj učitelji na zelo nezavedni ravni razlikujejo učence in dijake, kar je povezano z velikim pomenom ocen v našem izobraževalnem sistemu in stigmi, ki jih slabša ocena povzroči. Dejstvo je, da otroci iz slabših socialno-ekonomskih okolij doma ne dobijo toliko spodbude in pomoči, a ta »status« nehoti otrokom dodaja tudi etiketo, ki jo berejo učitelji. Ocene našega sistema niso objektivni pokazatelj sposobnosti, le hipnega znanja oz. bolje rečeno sledenja kriterijem in standardom, ki so zelo nefleksibilni. So pa nesporni (in do konca srednje šole dejansko tudi edini kriterij) za napredovanje po izobraževalni vertikali.

2. Mislite, da je pomembno za sedanjo postmoderno družbo, da šole izvajajo socialno selekcijo?

Nikakor. Narediti bi morali vse, da se razslojevanje prepreči. Je pa to v srednji šoli že prepozno, ta paradigma bi morala biti zakoreninjena v sistem od vrta dalje.

3. Ali menite, da so učenci v srednjih šolah v današnjem času preobremenjeni s šolskimi obveznostmi? Zakaj mislite da so, oziroma da niso?

Na vsak način so dijaki preobremenjeni. Če izhajamo iz aktualne situacije, ko smo zaradi razglasitve epidemije začeli izobraževalni proces izvajati na daljavo, se to pokaže zelo nazorno. Izkazalo se je tudi, da smo šole v postindustrijski družbi izrazito nedigitalizirane organizacije. Zdi se mi pomembno, da najprej sploh razjasnimo pojem digitalizacije - to nikakor ni zgolj oprema, ki zagotavlja tehnično osnovo, ampak so to nove digitalne tehnologije (IoT, AI, big data ...). Če izhajamo iz šolstva to pomeni, da v obstoječem načinu in notranjih procesih delovanja digitalizacija pomeni zmožnost organizacije, da poveže digitalne tehnologije s svojimi digitalnimi procesi, digitalno kulturo in digitalnimi kompetencami v nek nov, po možnosti učinkovitejši organizacijski model. Sodeč po tej definiciji šole v osnovi nismo zelo digitalizirane organizacije. V zadnjih letih smo sicer s pomočjo Arnesa in ESS sredstev pridobili

veliko tehnične opreme (od tabličnih računalnikov do interaktivnih zaslonov), na procesni in kompetenčni ravni pa je aktualno stanje odvisno zlasti od motivacije posameznih učiteljev oz. vodstev šol, za izobraževanja iz tega področja in vključevanja novo pridobljenih znanj v same procese. MIZŠ v skladu z evropskimi smernicami sicer podpira različne projekte, nismo še pa prišli do točke systemske integracije. Gre za proces, ki se ne more zgoditi v tednu ali mesecu, predvsem pa za proces, kjer morajo biti odprti vsi komunikacijski kanali, da se lahko izvaja sprotna evalvacija in prilagajanje. Še en velik izziv vidim na tem področju - v ospredju digitalnega niso več podatki sami, temveč njihova uporabna vrednost, npr. za sprejemanje pravih odločitev, povezav in kritičnega vrednotenja podatkov - in tukaj je izjemna priložnost za spreminjanje neke generalne šolske paradigme (po celotni izobraževalni vertikali), da ločimo zrnje od plev in s kritičnim vrednotenjem učnih načrtov resnično definiramo temeljna, uporabna in aktualna znanja, ki jih lahko nadgrajujemo glede na potrebe mladostnika in časa ter z oblikovanjem avtentičnih nalog sčasoma (predvsem v sekundarnem in terciarnem izobraževanju) preidemo na usvajanje trajnega znanja na najvišjih taksonomskih stopnjah.

4. Ali se vam zdi, da je naš šolski sistem učinkovit? Ali mladostnike dosti pripravi na nadaljnje življenje oziroma šolanje?

Odgovor na to vprašanje je lahko pritrdilen in nikalen hkrati. Sistem mladostnike pripravi na nadaljnje šolanje, v manjši meri pa za življenje. Za ta življenjski del skrbijo na šolah večinoma obšolske dejavnosti (tudi predmeti, da ne bo pomote, ki pa so izrazito odvisni od učitelja, ki jih poučuje in ne od sistema), kar pomeni, da so dijaki ponovno v neenakopravnem položaju, saj so organizacijske možnosti šol različne in v tem delu zelo odvisne od financiranja.

5. Kakšno je vaše mnenje o trenutnem stanju v državi iz vidika šolstva? Ali je šolanje na daljavo enako učinkovito, kot šolanje, ki ga poznamo?

Najprej naj poudarim, da smo se vsi deležniki (učitelji, dijaki in starši) zelo pogumno in odločno spoprijeli s to spremembo in mislim, da lahko brez kančka dvoma zapišem, da s(m)o v teh tednih dokazali, da je učenje resnično vseživljenjski proces in da je tudi to eno temeljnih sporočil, ki ga moramo predati našim mladim - to sedaj zelo aktivno in neposredno počnemo z zgledom, ko se sami učimo uporabe novih orodij in iščemo načine kako usvajanje novih snovi in utrjevanje izvajati v nekontaktnih oblikah. Poudariti je potrebno tudi to, da enako kot pri učencih in dijakih, tudi učitelji nimajo enakih tehničnih pogojev, pa naj si bo to prenos podatkov ali oprema. Izpostaviti je potrebno tudi različne življenjske okoliščine v katerih smo in tudi tu so med nami ogromne razlike. Moč sodelovanja, kjer lahko vsi, ki sodelujemo pri delu na daljavo (starši, mladi, učitelji) zapolnimo objektivne vrzeli, bi morali ne le v tem trenutku ampak vedno postavljati pred subjektivne sodbe.

V trenutnem sistemskem okviru minuli tedni dela na daljavo najbrž niso bili tako učinkoviti kot bi bilo delo v šoli. Verjamem pa v to, da so spremembe edina stalnica v naših življenjih, česar se danes najbrž tega vsi toliko bolj zavedamo. Upam, da to prepozna tudi sistem, ki ima sedaj idealno priložnost za preudaren razmislek o prihodnosti ... In kaj lahko počnemo s spremembami? Jadikujemo, tarnamo in se v nemoči izgublamo v nepregledni goščavi nesmislov. Lahko pa s spremembami odkrivamo nove poti, nova področja ter hkrati podoživljamo tudi vse lepe trenutke, male in velike zmage. Pa ljudi, ki so v našo zgodbo prinesli obilo dobrega in lepega. Katere poti in področja bomo odkrili to pot ne vem - vem le, da se je vredno ozreti naokrog in vzeti pot pod noge, kajti največji udarec, ki ga lahko zadamo sami sebi je to, da obstanemo. Vem tudi, da imamo prav vsi za sabo že veliko malih in velikih zmag na katere smo lahko ponosni, pa ljudi in odnosov - ti štejejo največ. Če so spremembe pogoj za preobrazbo, potem je najbrž dobro ozavestiti, da s preobrazbo ne postajamo nekaj novega. Pa saj ste brali Kafko ... S preobrazbo samo prihajamo v stik s samim sabo, se odmaknemo od aktualnih vlog, identitet, načinov dela. Ko se to zgodi, se lahko spomnimo, kaj dejansko smo, in kaj je tisto, česar si iskreno želimo. Mislim, da je zdaj čas, da damo na stran vprašanja, ki se jih sprašuje svet okrog nas. Si postavimo kakšna druga in izkoristimo trenutek, ki po dolgem

veku daje preobrazbi prosto pot. Ker smo (o)sam(ljen)i in lahko končno razmišljamo tudi v tišini.

6. Našli smo podatek, da sedanji šolski sistemi vzgajajo mladostnike tako, da bodo odvisni od potrošniške družbe. Kakšno je vaše mnenje o tem, se strinjate ali ne?

S tem podatkom se strinjam. Še vedno smo zelo »industrijsko« ukalupljeni – povpraševanje in ponudba, preračunavanje in vrednotenje, slepo sledenje avtoritetam, ki niso vedno dober zgled. Ena največjih slabosti predkoronske družbe je to, da smo v dolgih stoletjih vse spremenili v števila – kar nima številske vrednosti (»cene«) je nevredno. Vse želimo obračunati. Pretekle tedne (in tedne, mesece, leta, ki sledijo), z vsemi spoznanji, svetlimi in temnimi trenutki, ne moremo. Četudi bodo to poskušali mnogi in epidemiji nadeli »ekonomske« kazalce, jim ne smemo spet slepo verjeti. V svoji osnovi je ekonomija namreč skrb za družino, bližnje in dom(ovino). Točno to, kar v zadnjih tednih počnemo. Upam, da smo se kaj naučili in da ne bomo ponovno (kot nas sicer uči zgodovina) tega pozabili.

6.4. Priloga 4: Intervju z ravnateljem SŠJJ

1. Se vam zdi, da je v našem šolskem sistemu prisotna socialna selekcija učencev iz strani učiteljev? S tem mislim, da učitelji razlikujejo med tistimi, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do znanja nimajo ?

Če mislite na selekcijo med všolanimi, torej tistimi, ki so vpisani v šolo: Na načelni ravni, odkrito seveda ne. Posredno pa vsekakor tisti, ki imajo boljši dostop do znanje, najprej pridobivajo boljše ocene, si s tem dvigajo renome in jih to nehote privilegira.

2. Mislite, da je pomembno za sedanjo postmoderno družbo, da šole izvajajo socialno selekcijo?

Pomembno je v toliko, da šole delajo (ocenjujejo) selekcijo med tistimi, ki znajo več in tistimi, ki znajo manj, da torej dvignejo na površje (za nadaljnje šolanje) tiste, ki zmorejo več. Če ta selekcija temelji le na znanju in ne na siceršnji socialni segregaciji je sprejemljiva, sicer samo še pogloblja primarno socialno selekcijo. Žal tudi selekcija po znanju povzroča sama po sebi neko socialno selekcijo.

3. Ali menite, da so učenci v srednjih šolah v današnjem času preobremenjeni s šolskimi obveznostmi? Zakaj mislite da so, oziroma da niso?

Menim da v glavnem niso. Če je dodatno delo pametno dozirano, torej če nalog in drugih zahtev ni preveč, potem je zadeva obvladljiva. Samega šolskega pouka, ki je prepreden s celo vrsto dejavnosti in OIV oz. ID (če so te smiselno razporejeno čez celo leto) ni preveč. Teden je petdnevni, vmes sta 2 prosta dneva, vsake dva meseca je še teden počitnic. Seveda pa nesorazmerne zahteve učiteljev za domače delo (ki redno presega pol ure ali več na predmet) situacijo zelo poslabšajo.

Velika razbremenitev »nakopičenih« obveznosti je sprotno redno delo. Kampanjsko učenje po krivici prikazuje preobremenjenost v »!konicah«, ob koncu oc. obdobja, ali ob koncu leta. Nihče namreč ne kaže stanja obremenitve v času pred tem, ko je dijak prisoten v šoli, doma pa ne dela nič.

4. Ali se vam zdi, da je naš šolski sistem učinkovit ? Ali mladostnike dosti pripravi na nadaljnje življenje oziroma šolanje?

Da. Splošno izobraževanje je dovolj široko in učinkovito. Morda bi srednje strokovno izobraževanje in poklicno izobraževanje lahko izboljšali z več praktičnega dela in tako pridobitev večih kompetenc za delo.

5. Kakšno je vaše mnenje o trenutnem stanju v državi iz vidika šolstva? Ali je šolanje na daljavo enako učinkovito, kot šolanje, ki ga poznamo?

Predkorona stanje je sprejemljivo. Izboljšave so vedno možne. Odločevalci o strokovnih vprašanjih so lahko le strokovnjaki, pretirano vpletanje staršev in šolajočih je nesprejemljivo, razen na področju izvedbenega dela.

Vsekakor ne. Je izhod v sili. Dijaki, ki šolo jemljejo resno, ki so navajeni samostojnega dela ne bodo bistveno oškodovani. Velik problem pa je, da bo marsikateri dijak zgolj spremljal dogajanje na daljavo, in brez vloška lastnega prizadevanja ostal v »brezzračnem prostoru«.

6. Našli smo podatek, da sedanji šolski sistemi vzgajajo mladostnike tako, da bodo odvisni od potrošniške družbe. Kakšno je vaše mnenje o tem, se strinjate ali ne?

Potrošništvo pač razumem kot kupovanje in koriščenje dobrin, ki so življenjsko nepotrebne, ki v ničemer ne bogatijo kvalitete človeškega življenja. Šola potrošništva ne propagira, ne razvija, niti ga ne vzpodbuja na načelni ravni. Posredno morda, kajti v socialni skupnosti mladi tekmujejo v tem, kdo bo lepše in boljše oblečen, kdo ima boljšo tablico, telefon, kdo se vozi v boljšem avtomobilu. Ampak to s šolo ni povezano nič bolj kot s tem, da so pač dijaki del socialne skupnosti, ki veliko časa preživijo skupaj. Torej šola kot taka, na tovrstno potrošništvo nima vpliva.

6.5. Priloga 5: Intervju z ravnateljico SŠFKZ

1. Se vam zdi, da je v našem šolskem sistemu prisotna socialna selekcija učencev iz strani učiteljev? S tem mislim, da učitelji razlikujejo med tistimi, ki imajo dostop do znanja in med tistimi, ki dostopa do znanja nimajo ?

Želela bi da ne, nisem pa čisto prepričana, da je tako. Veliko delamo na tem, da ne bi bila.

2. Mislite, da je pomembno za sedanjo postmoderno družbo, da šole izvajajo socialno selekcijo?

Pomembno bi bilo, da je ne izvajajo.

3. Ali menite, da so učenci v srednjih šolah v današnjem času preobremenjeni s šolskimi obveznostmi? Zakaj mislite da so, oziroma da niso?

Menim, da niso. Ne delajo sproti, kot smo nekdanj, veliko več izostajajo od pouka, zraven še delajo, ker želijo imeti svoj denar, posedajo po lokalih ...

4. Ali se vam zdi, da je naš šolski sistem učinkovit ? Ali mladostnike dosti pripravi na nadaljnje življenje oziroma šolanje?

Je učinkovit, bi ga bilo pa potrebno izboljšati ravno na tem področju – priprava na življenje,

5. Kakšno je vaše mnenje o trenutnem stanju v državi iz vidika šolstva? Ali je šolanje na daljavo enako učinkovito, kot šolanje, ki ga poznamo?

Za nekatere je celo bolj učinkovit, za nekatere dijake pa seveda veliko težje in zahtevnejše.

6. Našli smo podatek, da sedanji šolski sistemi vzgajajo mladostnike tako, da bodo odvisni od potrošniške družbe. Kakšno je vaše mnenje o tem, se strinjate ali ne?

Delno se strinjam s tem.